

Στην επικαιρότητα θρίσκειται και πάλι το καυτό θέμα της προστασίας της πολιτιστικής μας κληρονομιάς, ύστερα από τα αλλεπάλληλα κρούσματα της κλοπής αρχαίων και βυζαντινών κειμηλίων τόσο στην περιοχή μας, όσο και σε άλλα μέρη της χώρας μας με αποκορύφωμα τη λεηλασία του Δημοτικού Μουσείου της πόλης των Ιωαννίνων και πρόσφατα του Αρχαιολογικού Μουσείου της Κορίνθου.

Η οργανωμένη ιεροσυλία χτύπησε και πάλι και κατάφερε καίρια πλήγματα στην πολιτιστική μας κληρονομιά. Ναοί και μουσεία έχουν γίνει ο στόχος μεγάλης σπείρας αρχαιοκαπήλων με διεθνείς, όπως φαίνεται, προεκτάσεις και αν δεν λάβουμε σύντομα και δραστηρικά μέτρα προστασίας τους, κινδυνεύει την επόμενη ίσως φορά να γίνουν εύκολη λεία οι εικόνες και άλλα ιερά αντικείμενα κάποιας εκκλησίας του χωριού μας.

Μέχρι σήμερα έχουν γραφτεί πολλές σελίδες πάνω στο ζήτημα αυτό, και από το περιοδικό μας ακόμα, πλην όμως καμιά μέριμνα και συντονισμένη προσπάθεια δεν έγινε ούτε από τη μεριά της Πολιτείας αλλά και ούτε από τους τοπικούς παράγοντες.

Η περιοχή του Ζαγορίου με τόσο πλούσια πολιτιστική παράδοση έχει υποστεί στο παρελθόν τέτοιες επιδρομές ιερόσυλων και οι εκκλησίες των Νεγάδων, του Βραδέτου, του Σκαμνελίου, της Βίτσας, καθώς και τα μοναστήρια της Βουτσάς και του Ρογκοβού λεηλατήθηκαν θάρραρα.

Ακόμα και η πυρπόληση της εκκλησίας της Ελλάτης δημιουργεί την υπόνοια, πως ήταν ενέργεια ιερόσυλων, αφού προηγήθηκε κλοπή των ιερών εικόνων προφανώς.

Για τούτο επιτακτικό προβάλλει το χρέος όλων μας να θρούμε τρόπους και να προστατέψουμε

Επίκαιρα θέματα

Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΜΑΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

τους θησαυρούς μας, που δεν είναι μόνο δικοί μας αλλά ανήκουν σ' ολόκληρο το Έθνος.

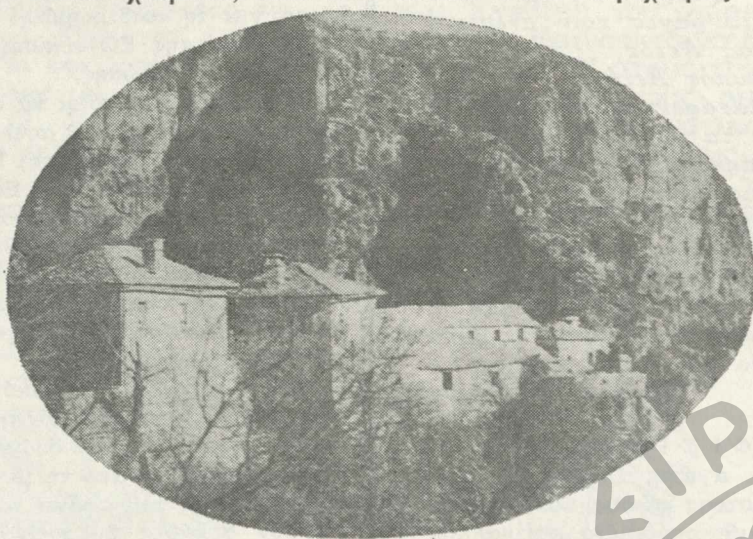
Η ιστορία του Ζαγορίου καταγράφηκε το περισσότερο στα Μοναστήρια και τις επιβλητικές εκκλησίες μας.

Κληροδοτήσαμε από τους προγόνους μας μια πλούσια πολιτιστική παράδοση. Θα είμαστε ανάξιοι να επιτρέψουμε στον κάθε επίδοξο ληστή και ιερόσυλο να τη βεβηλώσει.

Πρώτο και κύριο μέλημά μας είναι, να γίνει λεπτομερής καταγραφή και περιγραφή όλων των μνημείων του χωριού μας, του κάθε χωριού, των ιε-

κάποια συντήρησή τους και στη συνέχεια να φροντίσουμε να κλειστούν σε χώρους (χρηματοκιβώτια) ασφαλισμένα από τη μανία των ιερόσυλων.

Όλες οι εικόνες να φωτογραφηθούν και να γίνει πλήρες αρχείο, ώστε σε περίπτωση κλοπής να είμαστε σε θέση να δώσουμε λεπτομερή περιγραφή στις διωκτικές αρχές για την ανεύρεσή τους. Να στερεωθούν καλά στο τέμπλο με σιδερένιο οπλισμό (σήμερα υπάρχουν τόσες ευκολίες για τεχνικές λύσεις σίγουρες) ώστε η απόσπασή τους από το τέμπλο να είναι αδύνατη χωρίς την

Το ιστορικό μοναστήρι της Αγίας Παρασκευής στο Μονοδένδρι

ρών εικόνων και σκευών και όλων των πολύτιμων αντικειμένων από τους ναούς μας.

Υπάρχουν επίσης στις εκκλησίες μας παλιά βιβλία των βυζαντινών και μεταβυζαντινών χρόνων, σπάνιων εκδόσεων, που χρειάζεται να καταγραφούν με λεπτομέρεια και ακόμα να φωτοτυπηθούν, γιατί η απώλειά τους θα μας στοιχίσει πολύ και θα αποστερηθούμε τότε τους πολύτιμους αυτούς θησαυρούς.

Ακόμα πρέπει να γίνει

καταστροφή της εικόνας.

Να γίνει εγκατάσταση συστήματος συναγερμού στους χώρους εκείνους που άμεσα κινδυνεύουν. Να ενημερωθούν όλοι οι κάτοικοι των χωριών μας πως θα δράσουν σε δεδομένη στιγμή, όταν παρατηρήσουν κάποια ύποπτη κίνηση στην περιοχή τους.

Να μην επιτρέπουν την είσοδο και ξενάγηση αγνώστων και υπόπτων προσώπων στους ναούς μας. Ειδικοί ερευνητές και επιστήμονες θα είναι

εφοδιασμένοι οπωσδήποτε με εντολές από τη Μητρόπολη και την Αρχαιολογική Υπηρεσία, όταν πρόκειται να επισκεφτούν τις εκκλησίες και τα μοναστήρια μας.

Η Αστυνομία να αυξήσει την επιτήρησή της στις περιοχές με αρχαιολογικό και ιστορικό ενδιαφέρον και να παρακολουθεί διακριτικά τους επισκέπτες που δείχνουν κάποια ιδιαίτερη προτίμηση για τα μοναστήρια και τις εκκλησίες μας.

Απαραίτητη προϋπόθεση βέβαια, είναι η στενή συνεργασία της Αστυνομίας με τους τοπικούς παράγοντες και ιδιαίτερα με τους αγροφύλακες, οι οποίοι χρειάζεται να δραστηριοποιηθούν περισσότερο προς τον τομέα αυτόν, αφού εξάλλου οι καλλιέργειες στο Ζαγόρι βρίσκονται σε μηδενική βάση.

Θα προσφέρουν έτσι ένα μεγάλο και θεάρεστο έργο στον τόπο τους αγρυπνώντας για την προστασία των πολιτιστικών θησαυρών μας.

Από την πλευρά της Πολιτείας να δοθούν ανάλογες πιστώσεις για τη συντήρηση και διαφύλαξη όσων μνημείων απόμειναν και αξίζουν πραγματικά μιας ιδιαίτερης μέριμνας και προστασίας.

Τα μοναστήρια και οι εκκλησίες μας είναι τα ζωντανά σημάδια μιας εποχής, που η πίστη στο Θεό και την πατρίδα, οδήγησε τους κατοίκους αυτών των ακριτικών περιοχών να ριζώσουν στον τόπο τους, ποτίζοντάς τον με ιδρώτα και αίμα μερικές φορές. Εάν τελικά δεν είμαστε σε θέση να τα προστατέψουμε να τα μεταφέρουμε αμέσως σε ασφαλέστερα μέρη μακριά από τον κίνδυνο της αρπαγής και τον τελικό αφανισμό τους.

Είναι κρίμα να περιέλθουν τα ιερά και όσια της φυλής μας στους λωποδύτες. Οι παλιοί Ζαγορίσιοι με πολύ κόπο και στερήσεις και σε χρόνους μάλι-

ΤΥΜΦΗ

Χτυπιέται η μπόρα χαμηλά και ο πλατύς ορίζοντας βαθμιδωτά βαθαίνει. Δριμύς ψηλά ο άνεμος και γοερός, μα πιο σφοδρό και πιο τραχύ το ξεροδρόι της κορφής, τα γυμνωμένα της κρεμνά επίμονα ραπίζει. Αντικρινά, στις Τσούκα Ρόσας τα βαθύριζα κρεμνά νέφη και βαριά και σκοτεινά γεμάτα μούχλα και βροχή χαμηλωμένα προσπερνούν και δέρονται αδιάκοπα με τα γιγάντια βράχια. Ενώ, μες' το βουβό αντάρσισμα φουρτουνιασμένα τα πουλιά προς την Αστροάκα λάνυνουν. Αχολοάει κάτω η ρεματιά και στα μυχά της καταχνιάς

Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΜΑΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

στα χαλεπούς κατόρθωσαν να στήσουν τα επιβλητικά αυτά οικοδομήματα των εκκλησιών σε κάθε χωριό για τα οποία εμείς σήμερα καμαρώνουμε.

Οφείλουμε να τα περισώσουμε από τη φθορά του χρόνου και από τη μαγία των ιερόσυλων και να τα παραδώσουμε με τη σειρά μας στους νεώτερους όπως τους αξίζει.

Πρωταρχικό μέλημα των τοπικών αρχόντων του Ζαγοριού, των Συλλόγων, των Ενοριακών Επιτροπών αλλά και κάθε Ζαγορίσιου που αγαπάει τον τόπο του, ας είναι η κινητοποίηση για το συντονισμό κοινής προσπάθειας για την προστασία των πολιτιστικών μας θησαυρών.

Ν' αρχίσουμε από αύριο κιόλας. Κάθε καθυστέρηση είναι σε βάρος μας. Το θέμα πραγματικά επείγει και απαιτείται άμεση αντιμετώπιση μέσα σε πνεύμα υπευθυνότητας και συνεργασίας. Με την έναρξη μάλιστα της νέας τουριστικής σεζόν ας επαυξησουμε την προσοχή μας. Η διεθνής αρχαιολογική παραδοκεί και δρα μεθοδευμένα κι αποφασιστικά. Καιρός να συνέλθουμε και να συνειδητοποιήσουμε ολοι μας το μέγεθος της ευθύνης μας απέναντι στην πολιτιστική μας κληρονομιά.

Σάββας Θ. Θεοδώρου

εντατικά διαλάμπει. Μα πριν χαθεί η διάλαμψη ξεσπώντας ο κεραυνός απόκοφα βροντοκοπά στ' αρχέγονο φαράγγι! Ροχθούν κάτω τα βράθρα με το κλειστό ποτάμι. Τα πεύκα και τα έλατα την Τραπεζίτσα ολόβωλη και του Αώου τα στενά πατόκορφα καλύπτουν, ξεχωριστά τα Ρόμπολα και τ' αιωνόβια Κέδρα. Οι ξέρακες μετέωροι, απάνω από τα χάρματα στα βράχια ριζωμένοι. Και κει, καρσί στο μάτι μας, ξεξάρκωτος στα σύννεφα και στη φαιά ομίχλη ορφανός δεσπόζει ο Σμόλικας ατάδελφος του Λύγκου που το στοιχείο του Δράκον- (τα

αράθυμο στ' ακίνητα νερά της Λίμνης ρουθονίζει. Ζερβά προς τη Ροδόβολη, σε κωνικό κρατήρα, η ξακουστή Δρακόλιμνη, —χωρίζουν τα νερά της— όπου χαράματα συνάζονται να πιουν νερό οι Γυπαετοί, τ' Αγριόγαιδα κ' ακολουθούν ζευγαρωτά των αγριμιών οι ίσκιοι. Ψηλά,

πολύ ψηλά, κόντρα στη δίνη του ψυχρού (βοριά, στις ράγες των ανέμων, ένας Αετός, γρυπός Αετός, πλανάροντας 'γεμονικά με τα πελώρια φτερά διάφανα να ξεγλυστρούν στις διπλές του αγέρα, ορμάει λοξά

μες' τους αρμούς της άγριας θύελλας και μ' επιδέξιο ελιγμό νωπή τη λάμψη της βροντής στο νύχι του αδράχνει! Φωκίων Ι. Καυάλης

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

Με αγάπη, στους φίλους και σε κάθε ευαισθητοποιημένο και καλλιεργημένο άτομο, που ευγενικό τους μέλημα έταξαν τη σωτηρία της φύσης.

Ειδικότερα της Τύμφης, αυτής της υπέροχης οροσειράς, από τις διανοίξεις δρόμων και κάθε πολιορκητικής ενέργειας που υποθαμίζουν και αλλοτριώνουν το φυσικό της περιβάλλον. Αυτό το ιερό ησυχαστήριο της πανίδας και χλωρίδας επιβάλλεται να παραμείνει ασύλητο. Αδιαγούμιστο από τους ορμαθούς της βουλημίας και τις ορδές των ατάκτων.

ΦΩΚΙΩΝ ΚΑΦΑΛΗΣ ορειβάτης

Τύμφη: Οροσειρά του Ζαγοριού (Πκαμήλα 2.497 μ.)

Μια αξιέπαινη προσπάθεια

Μέσα στις δραστηριότητες των Ζαγοριακών Πολιτιστικών Συλλόγων ξεχωρίζει εντυπωσιακά μια πρωτοβουλία του Συλλόγου Νέων Αρίστης. Πρόκειται για την έκδοση σε δίσκο, μέρους των ζαγορίσιων δημοτικών τραγουδιών, που είχε καταγράψει στο μαγνητόφωνό του ο μακαρίτης Ματθαίος Μάνθου, καθηγητής της Γυμναστικής από την Αρσίστα. Κι άλλη φορά αναφερθήκαμε σ' αυτή την εξαιρετική για τη γνησιότητα της εγγραφής, της οποίας το σύνολο σχεδόν κα-

Ο ΑΘΗΝΑΪΚΟΣ ΤΥΠΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ

Ο συντοπίτης δημοσιογράφος Γιώργος Βότσης έγραψε στην εφημερίδα «ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ» (20.4.1990) τα παρακάτω σχετικά με το Ζαγόρι:

ΚΙ ΕΜΕΙΣ ΤΙ ΚΑΝΟΥΜΕ;

Να προσυπογράψουμε, μέχρι κεραίας, όσα γράφει, υπό τον τίτλο «Λογοκρισία μνήμης», ο καθηγητής Γιώργος Ανδρεάδης («Τα Νέα» 18.4.90) για την ανάγκη να αντιδράσουμε έντονα οι Έλληνες για τη «σιδερωμένη» από τα χαλκεία της ΕΟ «επίσημη ιστορία» της Ευρώπης.

Αλλά πώς και ποιοι να αντιδράσουμε, όταν οι ίδιοι ασελγούμε πάνω στην ιστορία μας; Τι να πούμε στους κακόβουλους Ευρωπαίους για το Βυζάντιο, όταν τα μνημεία του, που περιώθηκαν τόσους αιώνες, φθίνουν εγκαταλειμμένα και απειλούνται με ολοσχερή καταστροφή, ακριβώς στις μέρες μας;

Ένα πασχάλινό προσκύνημα στα Ζαγόρια και την Κόνιτσα έδωσε την ευκαιρία να δούμε ένα ελάχιστο δείγμα από τη μεγάλη εγκατάλειψη, που αφήνει να ρημάζουν δεκάδες βυζαντινά μοναστήρια και εκκλησίες στην Ήπειρο:

Σκαρφαλωμένη στο φαράγγι του Βίκου η Μονή του Αγίου Γεωργίου Ρογκοθού λίγο έξω από το Τσεπέλοβο. Του 11ου αιώνα με εκπληκτικές αγιογραφίες, που έχουν πληγωθεί από θαναλισμούς δεκαετιών (καρδιές με θέλη, αρχικά και πλήρη ονόματα σκαλισμένα πάνω στις τοιχογραφίες...). Εθελοντής προστάτης της μονής ο συνταξιούχος Απόστολος Κολιός κάνει ό,τι μπορεί να τη σώσει, αλλά δεν έρχεται βοήθεια από πουθενά (πέντε φορές κατέβηκε του κάκου στη Μητρόπολη Ιωαννίνων, ζητώντας έναν αγιογράφο ή συντηρητή έργων τέχνης).

τέχουμε χάρη στην καλωσύνη της κ. Κωνσταντούλας Μάνθου, που με ευχαρίστηση πρόσφερε και στο Σύλλογο Νέων Αρίστης τις ταινίες, για να γίνει η έκδοση. Και τη θεωρούμε εξαιρετική, μοναδική ίσως, για τη γνησιότητά της, γιατί έγινε από το καλύτερο, το αυθεντικότερο ζαγορίσιο «τακίμι» των τελευταίων πενήντα χρόνων τα «Τακούτσια».

Ο Ματθαίος Μάνθου, ένας από τους μεγαλύτερους ζαγορίσιους γλεντζέδες της προηγούμενης γενιάς, γνώστης της ζαγορίσιας δημοτικής μουσικής και θανμάσιος χορευτής κατά τον παραδοσιακό τρόπο, θέλοντας να έχει ανόθευτη ζαγορίσια εκτέλεση των δημοτικών μας τραγουδιών, κάλεσε μια μέρα το 1965 (!) στο σπίτι του στα Δολιανά τα «Τακούτσια» και, αφού έψησε και το απαραίτητο αρνί, γλέντησε με τρεις - τέσσερις φίλους, ενώ συγχρόνως κατέγραφε στο μαγνητόφωνό του ώρες ολόκληρες όλα τα τραγούδια που έπαιζαν τα «όργανα» με δική του επιλογή. Έτσι μας άφησε αυτή τη σπουδαία κληρονομιά.

Η αξία της εγγραφής Μάνθου δε βρίσκεται στην υψηλή πιστότητα, που δίνει τη σύγχρονη τεχνική, γιατί τέτοια βεβαιώς δεν έχει. Βρίσκεται στη γνησιότητα της εκτέλεσης και κυρίως στην αυθεντικότητα του ζαγορίσιου τρόπου απόδοσης των τραγουδιών. Ακόμη στην καθαρότητα της εγγραφής και στην έλλειψη κάθε παρεμβολής ξένου ήχου, που παρατηρούμε σε συνηθισμένες και πρόχειρες αποτυπώσεις σε ώρες γλεντιού. Γιατί οι παρεννοσκόμιοι ήταν προσεκτικοί κι απόφευγαν να προσκαλούν και τον ελάχιστο θόρυβο όσο «παιζόταν» ένα τραγούδι.

Αξιοσημείωτο επίσης είναι ότι κάθε τραγούδι σχεδόν ολοκληρώνεται έχοντας απαράτητα και τα τριακόσια «γύρματά» του. Η κομπανία που «έπαιζε», τα «Τακούτσια», αποτελούνταν από το αξέχαστο Κώστα Καψάλη, την ψυχή της «παρέας», βιολί και τραγούδι το Σπύρο Καψάλη, λαούτο το Χρήστο Καψάλη ή Ζιούλη, ντέφι και τραγούδι το Γιώργο Καψάλη, συνοδεία και τραγούδι και κλαρίνο ο βιρτουόζος Γρηγόρης Καυάλης. Τη συλλογή που περιέχει πάνω από εξήντα τραγούδια αυ-

Αν δεν θέλουμε να γίνουμε νεκροθάφτες του χωριού μας

Οι τοπικοί άρχοντες δεν φθάνουν να γεμίζουν τις απαραίτητες θέσεις των κοινοτικών συμβούλων, του εξωραϊστικού συλλόγου, τους επιτρόπους της εκκλησίας, της Εφορείας των Σχολείων κ.λπ. και αργότερα δεν θα υπάρχουν και αυτοί.

Οι Οικολόγοι πετούν στα σύννεφα χωρίς πτερὰ και θέλουν να αφανίσουν τα αυτοκίνητα για να μην έχουν νέφος και αυτοί να τρέφονται... με ακρίδες

ΜΙΑ ΑΞΙΕΠΑΙΝΗ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ

τόχθονα ζαγορίσια και κοινά ηπειρώτικα που πολυσυνήθονται στο Ζαγόρι, ο Μ. Μάνθος τη φύλαγε σαν κόρη οφθαλμού, γι' αυτό και διατηρήθηκε χωρίς φθορές παρά ελάχιστα από το χρόνο.

Τελειώνοντας πρέπει να συγχαρώ το Σύλλογο Νέων Αρίστης για την πραγματικά αξιέπαινη και σωστική για τη μουσική μας παράδοση πρωτοβουλία του και να του ευχηθώ γρήγορη ολοκλήρωση της προσπάθειάς του με την έκδοση και των υπόλοιπων τραγουδιών της συλλογής Μάνθου.

Βύρων Βαρζώκας

Για το ίδιο θέμα ο συμπατριώτης μας από τη Μανασσή κ. Πολύβιος Καρράς γράφει:

Το ΜΠΡΑΒΟ είναι μία πολύ μικρή λέξη για να εκφράσει κάποιος τη χαρά και την ευγνωμοσύνη σε τόσο νέους ανθρώπους για τη δημιουργία και παρουσίαση του διπλού δίσκου με τα «ΤΑΚΟΥΤΣΙΑ». Γιατί για δημιουργία πρόκειται όταν παίρνοντας μία πολύ παλιά κασέτα ενός αυθεντικού γλεντιού, την κάνεις δίσκο. Κάτι που τόσα χρόνια δε σκέφτηκαν ή δε μπόρεσαν να πραγματοποιήσουν οι μεγάλοι σύλλογοι του Ζαγοριού. Υπάρχει όμως χρόνος να το κάνουν τώρα, γιατί τα «Τακούτσια» έχουν μαγνητοφωνήσει τουλάχιστον άλλες δύο πολύ καλές κασέττες για αντιστοιχίζοντας ζαγορίσιους γλεντζέδες, μία εκ των οποίων είναι ο Ζαγορίσιος Γάμος με τη συμμετοχή και του περιφημου κλαρινίστα Φίλιππα Ρούνα.

Πολύβιος Καρράς

και μέλι άγριο.Εμείς οι υπόλοιποι καλαμαράδες όλο λόγια και λόγια. Γι' και εγώ γράφω αυτά που ροούν να γίνουν.

I. ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ.

Έτσι τα παιδιά μας και τα εγγόνια μας, εάν θέλουν και μπορούν να αποκτήσουν ξεχωριστό οικοπέδο στο χωριό τους για να χτίσουν δικό τους σπίτι, ώστε να περνούν το καλοκαίρι παραθερίζοντας και να μη θάζουν δικηγόρους να μοιράζουν το πατρικό τους σπίτι και να μη χτίζουν Ξενοδοχεία ανάμεσα στα παλιά σπίτια ή να σπρώχνονται στο αδιαχώρητο, πρέπει το γρηγορότερο να γίνει η επέκταση του Σχεδίου του χωριού, που είναι πριν του έτους 1923.

II. ΑΝΑΓΚΗ ΓΙΑ ΕΠΟΙΚΙΣΜΟ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

Εάν γίνει επέκταση του Σχεδίου του χωριού, μπορεί η Κοινότητα να δώσει ΔΩΡΕΑΝ στους τυχόν αποίκους αστέγους οικοπέδα από τους κοινοτικούς κοινοχρήστους χώρους εντός του νέου Σχεδίου, για να ζωντανέψει το χωριό.

Το Ελληνικό Κράτος που... «ποτέ δεν πεθαίνει», μπορεί να στείλει πρόσφυ-

γες στα χωριά που καθημερινά έρχονται από τον Πόντο της Ρωσίας ως αποίκους και να να μη τους στοιβάξει στο κλυόν 'Αστυ και τους οποίους επιδοτεί με 40 χιλ. τον μήνα, ώστε και αυτοί να βρίσκουν δουλειά στα χωριά και οι χωρικοί να βρίσκουν βοσκούς, μαστόρους, τεχνίτες, εργάτες κ.λπ. που δεν βρίσκουν πουθενά τώρα.

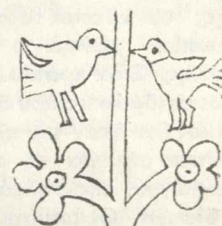
Κατά την επέκταση του Σχεδίου του χωριού θα είναι νέοι δρόμοι, ώστε

σε καθένα σπίτι θα πάει το αυτοκίνητο στην πόρτα του. Θα επανέλθει η ανθρωπινή πανίδα στο χωριό. Θα ανοίξουν πάλι τα Σχολεία, θα καλλιεργηθούν πάλι τα αμπέλια, οι κήποι και τα χωράφια. Οι λαγοί και οι πέρδικες θα θρουν τροφή και καταφύγιο.

III. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΧΙΟΝΟΔΡΟΜΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΣΤΗΝ ΤΥΜΦΗ.

Όλοι οι φορείς των χωριών της Τύμφης πρέπει να έχουν ως πρώτο μέλημα και σκοπό τη δημιουργία χιονοδρομικού κέντρου στην Τύμφη.

Η πραγματοποίησή αυτού του αναπτυξιακού έρ-

γου θα επιφέρει και την γενική ανάπτυξη και όλων των άλλων έργων της Ηπειρωτικής οικονομίας.

Είναι γνωστόν ότι σε όλη την Ελλάδα έγιναν χιονοδρομικά κέντρα και μόνο στην Ήπειρο δεν έγινε ουδέν. Ακόμη και στον Χελμό έκαναν χιονοδρομικό κέντρο και μαζεύουν το χιόνι με ειδικά μηχανήματα, ενώ στην Τύμφη είναι φυσικές πύσσες...

IV. ΤΟ ΜΟΝΑΔΙΚΟ ΑΙΤΗΜΑ ΣΤΟΥΣ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΧΙΟΝΟΔΡΟΜΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ.

Ανεξάρτητα από τα κόμματα, οι τοπικοί φορείς και οι κάτοικοι της Ηπείρου και ιδιαίτερα οι Ζαγορίσιοι πρέπει να απαιτήσουν από τους βουλευτές την πραγματοποίηση του ΜΟΝΟΥ αναπτυξιακού έργου που είναι πραγματοποιήσιμο, δηλαδή το Χιονοδρομικό Κέντρο της Τύμφης που επί 50 χρόνια το περιμένουμε.

ΠΥΡΡΟΣ ΣΤΑΡΑΣ

Χοροί και τραγούδια του Ζαγοριού

Στο τεύχος του Θεβρουαρίου αρ. φύλλου 143, διάβασα για τους χορούς και τα τραγούδια που χορεύονται στη Λάισα, που δημοσίευσε ο Λαϊσινός κ. Νικόλαος Τζαμπούρας. Εκτός από μερικές παρατηρήσεις που θα αναφέρω πάνω σ' αυτά, θα ήθελα να επιστήμω και τα εξής:

α) Ολόκληρη η περιοχή των Γιαννίνων και το Ζαγόρι φημίζονται για το πλήθος των οργανοπαϊχτών. Τα χωριά του Ζαγοριού μέχρι και τα χρόνια του μεσοπολέμου, είχαν καθένα αι αυτά τη δικιά του «ζυγιά» οργανοπαϊχτών, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι όλοι τους ήταν διαλεκτικοί και άριστοι. Απ' όλους αυτούς ξεχώρισαν μερικοί για τη μουσική τους ικανότητα, οι οποίοι έγιναν γνωστότεροι στον ευρύτερο Ηπειρωτικό χώρο, όπως ο Νικόλαος Νίνος, ο Κλωτσιάρας, ο Γκανάς, ο Χρόνης Καψάλης, τα «Τακούτσια» και τα τελευταία χρόνια ο Γρηγόρης Καψάλης. Στα προπολεμικά χρόνια οι επιδράσεις που δέχονταν οι μουσικοί δεν ήταν του πλάτους που δέχονται σήμερα εξ αιτίας του ραδιοφώνου, της τηλεόρασης και των δίσκων. Οι μουσικές επιδράσεις προέρχονταν μόνο από κοντινούς χώρους.

β) Το μεγαλύτερο μέρος της επίδρασης των μουσικών οφείλονταν στους ξενιτεμένους των χωριών μας. Τους ανθρώπους που είτε εργάζονταν, είτε εμπορεύονταν με το εξωτερικό και εκτός από την επιθυμία τους να χτίσουν αργονόμιστο στο χωριό τους, είχαν μεγάλο κέφι για γλέντι και χορό(1). Όποτε έρχονταν από τη Ρουμανία ο Μπακόλας και ο Μούκας, από το χωριό μου τη Μανασσή, θα είχαν τα «βιολιά» στο σπίτι τους μια βδομάδα και θα γλένταγαν. Μέχρι που για το Μούκα είχαν βγάλει και τραγούδι. «Για μη χολιάζεται παιδιά, θα παν' ο Μούκας στη Βλαχιά, θα φέρει γρόσια και φλουριά. Για μια θραδιά, για μια θραδιά, ξεδεύει ο Μούκας τα φλουριά. Για μια θραδιά για δυο θραδέες, ξεδεύει ο Μούκας τις δραχμές».

Και σαν τα γρόσια και τα φλουριά λιγόστευαν, πάλι με τα «βιολιά» έλεγαν τα τραγούδια του ξενιτεμένου. Οι Ζαγορίσιοι ξενιτεμένοι ή θα εργάζονταν στη Ρουμανία, ή την Πόλη, ή τη Θράκη. Κι αν τους χώριζε με τους ντόπιους η θρησκεία και η γλώσσα, εκτός από πρόσκαιρες συγκρούσεις συζούσαν αρμονικά, ανταλλάσσοντας ήθη, τραγούδια και χορούς(2). Και δεν είναι καθόλου τυχαίο που τα πρώτα Ελληνικά δημοτικά τραγούδια συγκεντρώθηκαν στις παροικίες(3).

γ) Θα λέγαμε ότι οι ξενιτεμένοι μας έφεραν περισσότερα

τραγούδια και σχεδόν καθόλου χορούς, εκτός από τη «Ντόνα». Η λέξη Ντόνα είναι ρουμάνικη και χαρακτηρίζει ορισμένα αργά και μελαγχολικά τραγούδια, που η μελωδία τους δίνει εντύπωση άπειρου(4).

Οι λαϊκοί μουσικοί όμως, με τη συχνή επαφή που είχαν με τους Τούρκους των Γιαννίνων, μπόρεσαν κι αποκόμισαν περισσότερα μουσικά στοιχεία και εμπλούτισαν τα τραγούδια μας. Αυτό, εκτός των άλλων, αποδεικνύεται από τα τούρκικα επιφωνήματα που παρεμβάλλονται στο κείμενό τους, όπως το αμάν-αμάν (βλέπε: Πάπιγκο). Ακόμα και τα αισθήματα που εκφράζουν τα τραγούδια, ο λόγος τα χαρακτηρίζει με λέξεις τούρκικες: ντέρτι, σεβντά, μεράκι, μαράζι, κ.λπ.(5). Αυτός είναι και ο λόγος που ακόμα και σήμερα πολλοί διανοούμενοι αποσπρέφονται τους αμανέδες.

Επίσης, πολλά από τα τραγούδια που χορεύονται στο Ζαγόρι, όπως η Γράβα, το Πάπιγκο, η Γενοθέβα, έχουν το χρώμα και την ποιότητα της Βυζαντινής μουσικής.

δ) Βλέπουμε δηλαδή ότι οι χοροί είναι Ζαγορίσιοι, άσχετα αν πολλά από τα τραγούδια λέγονται και σε άλλες περιοχές της Ελλάδας, όπως για παράδειγμα: Στη Θράκη το «Εγώ θα πάρω δυο» χορεύεται στα θέματα του κότσαρι, ενώ εμείς το χορεύουμε γρήγορο στα τρία. Το «κίνησα να 'ρθω το θράδου» στη Σιάτιστα έχει δικό του θέμα και χορεύεται με τ' όνομα Αηθασιλιάντικος, ενώ εμείς το χορεύουμε συρτό. Άλλο: «θα πάνω μέσ' την αραπιά» στη Θράκη είναι συγκαθιστός, ενώ εμείς το χορεύουμε συρτό.

Δηλαδή όλα τα τραγούδια είναι ξενόφερτα; Αυτό δεν το ξέρουμε. Το Ηπειρωτικό στοιχείο στη Μακεδονία και τη Θράκη ήταν έντονο και πολύ ισχυρό και δεν αποκλείεται οι κάτοικοι αυτών των περιοχών να δανείστηκαν από μας αυτά τα τραγούδια.

ε) Τα τραγούδια που ακούγονται σε περισσότερους από έναν τόπους, δεν περιορίζονται στα παραπάνω. Είναι εκατοντάδες. Οι χοροί όμως, πάντοτε έχουν τοπικό χρώμα. Οι κύριοι χοροί που χορεύονται στο κεντρικό Ζαγόρι είναι: Ο «Παλιός Ζαγορίσιος» και ο «Ζαγορίσιος».

Όλοι τους στο γύρισμα έχουν τσάμικο, συρτό, συρτό στα τρία, σέλφω, κ.λπ. Αλλά ποιος αλήθεια, έχει δει γερόντισσες και γέροντες να χορεύουν την τριανταφυλλιά σε θέματα τσάμικου, αρχίζοντας με το δεξί πόδι; Όλοι τη χορεύουν όπως τα τραγούδια του Ζαγοριού χορού π.χ. Θράσια, Πάπιγκο, αρχίζοντας

με το αριστερό πόδι.

Τα τραγούδια που χορεύονται με τα θέματα του «Παλιού Ζαγοριού» είναι: ο Κωσταντάκης, η Αλεξάνδρα, ο Βεληγέκας, η Βασιλαρχόντισσα, άσχετα αν τα δύο τελευταία δεν έχουν Ζαγορίσια καταγωγή. Ενώ με τα θέματα του «Ζαγοριού», είναι: Η Θράσια, η Γράβα, το Πάπιγκο, η Μπουλουνασσάνα, η Διπλή Γκόντα, το Αρβανίτικο, ο Φεζοδερβαίναγας. Βέβαια δεν έχουν ακριβώς τα ίδια θέματα, γιατί η μουσική διαφέρει από τραγούδι σε τραγούδι.

Γενικά τα «γυρίσματα» στους Ζαγορίσιους χορούς είναι πιο σύντομα και πιο ζωηρά σε σχέση με τα «γυρίσματα» άλλων περιοχών των Γιαννίνων. Η ροή της μελωδίας στα οργανικά και τραγουδιότα γυρίσματα έχει τα δικά της μελωδία που διαδέχονται το ένα το άλλο. Μας εντυπωσιάζει όμως και μας προβληματίζει, πώς απλοί άνθρωποι του λαού, χωρίς καμιά μουσική παιδεία, έδωσαν τέτοια μουσικά αριστουργήματα. Αυτό θα πει ότι οι λαϊκοί οργανοπαίχτες έχουν βαθιές μουσικές ρίζες που ξεκινούν από προγόνους με λεπτή μουσική παράδοση(6).

Διαβάζοντας αυτά που γράφει ο κ. Τζαμπούρας, έχω να παρατηρήσω τα εξής:

1) Ο Καραπατάκης είναι χορός που χορεύεται στο ανατολικό Ζαγόρι με προέκταση και σε μερικά χωριά των Γρεβενών.

2) Η Διπλή Γκόντα χορεύεται κύρια στο κεντρικό Ζαγόρι και αραιότερα στο Παγώνι. Τα λόγια του τραγουδιού, συναντώνται και σε άλλες περιοχές της Ελλάδας, μόνο που η μουσική είναι τελείως διαφορετική. Ο χορός αυτός όπως και η Μονή Γκόντα, το μόνο ξένο στοιχείο που έχουν, είναι το όνομά τους. Η Γκόντα που χορεύεται σε αρ-

κετά μέρη της Μακεδονίας, είναι τελείως διαφορετική. Τόσο ως προς τη μουσική, όσο και ως προς το ότι δε σώζονται οι στίχοι του τραγουδιού. Το όνομα της «Μονής» και της «Διπλής» Γκόντας προέρχεται από την προσπάθεια που έκαναν τα παλιά χρόνια οι μουσικοί του ζουρνά κι αργότερα του κλαρίνου να αντιγράψουν και γιατί όχι να κοροϊδέσουν τον ήχο της Γκόντας, του πανάρχαιου αυτού μουσικού οργάνου με τον ιδιαίτερα οξύ και χοντρό ήχο.

3) Το Ράστι, δεν προέρχεται από την Ουγγαρία και ούτε είναι νεώτερος σκοπός. Είναι Ελληνικότατος και πολύ παλιός. Το Ράστι πρωτακούστηκε σε θρήνος, σε μοιρολόι μετά την πτώση του Μεσολογγίου στους Τούρκους. Άλλος ένας χορός που η μουσική του κλαρίνου ακούγεται παράξενη, άγρια. Κι αυτό, γιατί προσπαθεί να αντιγράψει το παίξιμο του ζουρνά, μουσικού οργάνου με οξύ και διαπεραστικό ήχο—πρόδρομο του κλαρίνου—μεταφέροντας έτσι στον ακροατή συναισθήματα πρωτόγνωρα. Ο Γρηγόρης Καψάλης έχει να μολογεί για τα ακούσματα που έχει στο Ράστι με ζουρνάδες, τα χρόνια που ήταν στον Αγρίνο.

1. Δέσποινι Μαζαράκη: Το Λαϊκό Κλαρίνο, σελ. 32.

2. SAMUEL BAUD - BOVY: Δοκίμιο για το Ελληνικό Δημοτικό Τραγούδι, σελ. 41.

3. Γιάννης Γιαννακόπουλος: Οι Γύφτοι και το Δημοτικό μας Τραγούδι, σελ. 70.

4. Δέσποινι Μαζαράκη: Το Λαϊκό Κλαρίνο, σελ. 124.

5. SAMUEL BAUD - BOVY: Δοκίμιο για το Ελληνικό Δημοτικό Τραγούδι, σελ. 47.

6. Παντελής Κωνσταντόπουλος: Δ' Συμπόσιο Λαογραφίας ΙΜΧΑ, σελ. 29.

Πολύβιος Καρράς

Προσφορές για το Ηρώ της Ζαγορίσιας χυναίκας

Στη μνήμη του αείμνηστου Κίωνα Κυριαζή πρόσφεραν οι εξής τα παρακάτω χρηματικά ποσά:

1. Εκπολιτιστικός - Μορφωτικός Σύλλογος	πτοκαρδιάς «Το Διασκοβέτσι»	δεχ.	10.000
2. Η κ. Όλγα Γιαννακού		»	5.000
3. Ο κ. Μιχαήλ Δ. Γεννάδιος		»	3.000
4. Ο κ. Μιχαήλ Καρατζάς, στη μνήμη της συζύγου του Μαρίκας		»	10.000

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓ. ΜΠΟΓΚΑ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΓΛΩΣΣΙΚΟΥ ΙΔΙΩΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

(Συνέχεια του προηγούμενου)

Συνεχίζουμε την καταγραφή του Ζαγοριού Γλωσσάριου, κάνοντας πρώτα δυο μικρές διορθώσεις προηγούμενου: Η λέξη η σωστή είναι γ κ ο υ ρ γ κ ό λ ι α (μικροτούσιες πατάτες) και το σωστό ξ ά ν τ ξ α (ιδιοτροπία, το «βίσινο» του κάθε ζώου).

θ υ μ η τ' κ ό (το), η μνήμη. θ υ ρ ο σ τ ό μ ι α (τα), τέσσερα χοντρά ξύλα που αποτελούν τη θύρα, το κούφωμα (Ζαγ. Ζωγρ. Αγών). ί σ ο ν (το), το ακριβές αντίγραφο. «Ίσος ασπράλλακτος». (Μαναδέντριον 1839, Ηπειρ. Εστία 1963).

κ α β α λ ά ρ' (ο), το κορυφαίο χοντρό δοκάρι απάνω στο οποίο στηρίζονται τα πλαινιά καθρό-

Τ ο υ ΔΕΥΤΕΡΗ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ

νια, οι γρεντές, ψαλίδες, τα μισογρέντια και τα κοντογρέντια.

κ α β' γ ι ς (οι), κάβιες, μυτερά κρεμμύδια, είδος κοκάρι, για σπορά.

κ α γ κ α ν έ ν α ς, ούτε καν ένας, λέξη διπλοτονισμένη.

κ α γ κ έ λ ι α (τα), οι στροφές, τα διάφορα ζικ-ζακ του ασπτόμου ανηφορικού ημιονικού δρόμου.

κ α γ κ ε λ ο φ ρ ύ δ α (η) ή κ α γ κ ι λ ο υ φ ρ υ δ ά τ' (η), γυναίκα με καγκελωτά φρύδια.

κ ά δ ο ς (ο) ή καδί ή τυρολόγος και υποκ. καδοπούλα, «ξύλινο σκεύος όπου πηζουν το τυρί» (Χρηστοθασίλης).

κ α θ ι σ τ' κ ό (το), το καθημερινό δωμάτιο του σπιτιού, μαντζάτο.

κ α' ι τ σ α (η), είδος μανιταριού (Λεφτ.).

κ α κ ά, επιρ. σοβορά, για άρρωστο.

κ α κ α ρ ά ν τ ζ ι ς (οι), στρογγυλές κοπριές των γιδιοδόχων.

κ ά κ ι α (η), το πείσωμα.

κ α κ ό (το), σε φρ. «να σ, πάρο του κακό» η μάνα στο παιδί που κλαίει.

κ α κ ό ς - ή - ό, και με τη σημασία δυνατός, μεγάλος, «μόβαλι κακή φωνή». Τη λ. με τη μεταφορική σημασία αναφέρει κι

ο Α. Τραυλαντώνης που την είχε ακούσει στα Γιάννινα, όπου υπηρέτησε ως καθηγητής στη Ζωσιμαία (1896) «φόρεσε κακό λαχουρί» (φουστάνι).

κ α κ ο υ ρ' ι σ' κ ο υ ς (ο) ο κακορίζικος, ο άθλιος, κ α κ ό φ τ' κ ο υ ς (ο), ο κακότυχος (Θ. Πούσιος). κ ά κ ο υ ψ α (τα), καρύδια με πολλά νεύρα, από τα οποία δεν θγαίνει εύκολα η τροφή τους (από το κακή + κόψη). Σταρίκουθα (Θ. Πούσιος), καστανίκουθα.

Κ ά κ ω (η), η θεία (Λέλοβα). Κ ά κ ο υ κατ' επέκταση η οποιαδήποτε γρια (Ζαγόρι).

κ α λ ά μ' (το), το μπροστινό μέρος του οστού της κνήμης.

κ α λ α φ' ι κ ρ α σ τ ο υ ς (ο), αυτός που συμμορφώνεται χωρίς αντιρρήσεις, ο υπάκουος, Αντίστρ. κακουφίκραστους (Τσεπέλοβο).

κ α λ ή (η), «και η ωραία κι ελαφρών ηθών γυνή» οι καλές = εταίρες» (Ρέκκας).

κ α λ ι σ τ ά δ ι ς (οι), οι προσκεκλημένοι (όχι οι καλούντες) σε γάμο.

κ α λ' ι α ή καλίγια (τα), τα τσόκαρα. Ο Γυμνασιάρχης Γ. Καλούδης, Δάσκαλος του Μπόγος, έλεγε ότι είναι υποκορ. του κάλον = ξύλο.

κ α λ ο υ η ρ ά κ' (το), καλογεράκι, είδος μανιταριού (Λεφτ.).

κ α λ ό η μ ι ρ ο υ ς (ο), ο ευτυχής «καλός» χος κι καλόημερος και γλυκαλογραμμένος» (Θ. Πούσιος).

κ α λ ο υ ξ ό δ ι φ τ ο υ ς ή καλουξοδιμένους, ευχή για φρέσκον καφέ ή γλυκό. (Σημ. γραφ.: η μητέρα μου στο χωριό—Ελλάτη ή Μπούλτση—λέει τα παραπάνω και συμπληρώνει «και λιγοφτούρκου», δηλ. να σωθεί γρήγορα στ' ανοιχτό το σπίτι!).

κ α λ ο υ π' ι χ ε' ι ρ α επιρ. εύκολα.

κ α λ ο υ δ ι α (τα), τα μικρά δώρα στην παιδική γλώσσα, τα οπωρικά του χωριού (Λεφτ.).

κ α λ ο υ ο υ ρ ε' ο υ, περνά καλά.

κ α μ π α ν' ι τ σ α (η) το πανωφόρι, όταν είναι ριχτό στους ώμους, με τα μανίκια ελεύθερα. (Συνεχίζεται)

Αναβίωση παραδοσιακών αρραβώνων στο Καπέσοβο

Σαν έφεξε το Σάββατο 21 Απριλίου 1990, τα μαύρα σύννεφα τραβήχτηκαν, τα πουλιά πέταξαν, απ' τις φωλιές, τα λουλούδια τίναξαν τις δροσιές και τα μπουμπούκια φούσκωσαν πλειότερο. Το χάμα άφηνε διάχυτη εκείνη την ευχάριστη μυρωδιά, ύστερα από την πολλή βροχή. Ο ήλιος αγωνιζόταν να σπάσει τα λιγοστά σύννεφα, για να ρίξει το φως και τη ζεστασιά του. Όμως νάσου και προβάλλει η νύφη και γεμίζει ο τόπος φως και ομορφιά. Σήμερα έγινε όσο μπορούσε ομορφότερη για να δεχτεί τον αγαπημένο της. Σε λίγο μπροστά στο Θεό και τους ανθρώπους θα δώσουν υπόσχεση αιώνιας αγάπης.

Δυο και τρεις μέρες το Καπέσοβο κινείται κι οργανώνεται για τις ετοιμασίες των αρραβώνων. Η Νίκη, κόρη του Γιάννη Ζούκη κι ο Γιάννης, γιος του Στέφου Πκούρη, απ' το Τσεπέλοβο, αρραβωνιάζονται και το γεγονός πρέπει να γιορταστεί ανάλογα. Ετοιμάζονται σφαχτά, φαγιά κι άσπρες και γλυκές πίτες. Οι νοικοκυρές του Καπέσθου και του Τσεπελόβου ετοιμάζουν ρυζόπιτες, για να ριζώσει το ζευγάρι, τυρόπιτες, αλευρόπιτες κι άλλες νοστιμιές. Κοντά σ' αυτά ένα σωρό γλυκά, κουλούρια και κόκκινα αυγά, μιας κι έχουμε Πασκαλόγιορτα. Στις δυο μεγάλες αίθουσες του σχολείου ετοιμάστηκαν τα τραπέζια και προμηθεύεται μεγάλο γλέντι.

Το πρωί του Σαββάτου οι μικροί Γιάννης Ντιναλέξης και Σταμάτης Βογός, σταλμένοι απ' τον πατέρα της νύφης, έφεραν γύρα τα σπίατα του χωριού και κάλεσαν όλους τους χωριανούς στους αρραβώνες και στο τραπέζι. Μέχρι τις 12 το μεσημέρι όλοι οι συγγενείς της νύφης και οι καλεσμένοι απ' τα Γιάννινα και το χωριό μαζεύτηκαν και περιμέναν τους συμπεθέρους που δεν άργησαν. Σε παράταξη τάσθηκε εδώ, θύμισε στους μεθόλοι για να περάσουν οι συμπεθέροι να χαιρετίσουν. Η χαρά καθρεφτίζεται στα πρόσωπα όλων και οι ευχές δίνουν και παίρνουν. «Καλά στέφανο», «και στων παιδιών σου», «και στων εγγονιών σου» και προς τους ανύπαντρους «και στα δικά σου», «κι από καρδιά σας».

Γίωμισε ο τόπος γλάστρες με λουλούδια, όμως η ομορφιά ακτινοβολούσε στα πρόσωπα της νύφης και του γαμπρού.

Πάνω στο τραπέζι ένα πανεράκι με λουλούδια, κουφέτα και ρύζι, όπως ο γαμπρός ακούμπησε τις βέρες. Ο Κώστας Ντιναλέξης απ' το σόι της νύφης, μιας κι έχει μάνα και πατέρα, πήρε τις βέρες και τις σταύρωσε πά-

νω στο πανέρι κι ύστερα τις πέρασε στα χέρια της νύφης και του γαμπρού τρεις φορές σταυρωτά. Κι άρχισαν τα κεράσματα. Ο γαμπρός φόρεσε στη νύφη το δώρο του κι εκείνη το δικό της σ' αυτόν. Σηκώθηκε με τη σειρά το σόι του γαμπρού κι ύστερα της νύφης και φόρεσαν στη νύφη τα δώρα τους κι έλαμψε η νύφη στο χρυσάφι. «Να ζήσετε ευτυχισμένοι και καλά στέφανο».

Μοιράστηκαν τα κοφέτα κι οι ανύπαντρες κράτησαν τρία ή πέντε για το μαξιλάρι τους, μήπως ονειρευτούν το νιο που καρτερούν.

Ήρθε η ώρα για φαί και μεζέδες. Τα τραπέζια γέμισαν λιχουδιές και τα ποτήρια κρασί κι υψώθηκαν για τις καθιερωμένες ευχές. Τα «μπρατίμια» με τους «φτάδες» (καρώ ποδιές) έφερναν γρήγορα τα γεμάτα πιάτα και τις κανάτες με το κρασί. Περίπου διακόσιοι καλεσμένοι εξυπηρετήθηκαν άψογα, έφαγαν κι ήπιαν με την ψυχή τους. Ο Θωμάς Χαλιγιάννης άρχισε με το κλαρίνο του τα παραδοσιακά Ζαγορίσια τραγούδια, που τραγούδησε ο Γιάννης Πασακώστας. «Σήμερα αρραβωνιάζεται απτός και περισσότερα», «Να ζήσει η νύφη κι ο γαμπρός, να ζήσει κι ο κουμπάρος». Το χορό ξεκίνησε η νύφη με την «Γενοθέβα» και συνέχισε ο γαμπρός με τη «Φεγγαροπρόσωπη» και το «Μη με κοιτάτε ανύπαντρες, γιατί είμαι παντρεμένος».

Όλοι οι καλεσμένοι σηκώθηκαν και κέρασαν στα βιολιά για το χορό της νύφης και του γαμπρού. Το κρασί άναψε το κέφι κι αφού χόρεψαν με τη σειρά οι κουμπάροι, οι γονείς και τ' αδέρφια, συνέχισαν το χορό οι καλεσμένοι, ως αργά το θράδυ. Το μικρό Καπέσοβο είχε πολλά χρόνια να ζήσει τέτοιο γεγονός. Τούτη η χαρά, που γιορτάστηκε εδώ, θύμισε στους μεθόλοι για να περάσουν οι συμπεθέροι να χαιρετίσουν. Η χαρά καθρεφτίζεται στα πρόσωπα όλων και οι ευχές δίνουν και παίρνουν. «Καλά στέφανο», «και στων παιδιών σου», «και στων εγγονιών σου» και προς τους ανύπαντρους «και στα δικά σου», «κι από καρδιά σας».

Γίωμισε ο τόπος γλάστρες με λουλούδια, όμως η ομορφιά ακτινοβολούσε στα πρόσωπα της νύφης και του γαμπρού. Πάνω στο τραπέζι ένα πανεράκι με λουλούδια, κουφέτα και ρύζι, όπως ο γαμπρός ακούμπησε τις βέρες. Ο Κώστας Ντιναλέξης απ' το σόι της νύφης, μιας κι έχει μάνα και πατέρα, πήρε τις βέρες και τις σταύρωσε πά-

ΕΚΛΟΓΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ
ΣΤΟ ΖΑΓΟΡΙ 8.4.1990

α)α	ΟΝΟΜΑ ΧΩΡΙΟΥ	Γραμ.	Ψήφ.	Έγκ.	Ν.Δ.	ΠΑΣΟΚ	Συν.
1.	Άγιος Μηνάς	109	88	88	32	35	21
2.	Ανθοσαΐτης	127	112	112	65	40	6
3.	Άνω Πεδινά	331	262	257	117	97	36
4.	Άνω Ραβένια	377	255	255	101	86	63
5.	Αρίστη	402	327	326	182	114	29
6.	Ασπαράγγελοι	355	295	291	77	166	44
7.	Βίος	Αποτελεί με την Αρίστη ενιαίο εκλογικό τμήμα					
8.	Βίτσα	385	312	310	230	71	9
9.	Βραδέτο	137	49	48	19	23	1
10.	Βρουσχωρί	231	182	182	127	50	4
11.	Βουδούσα	346	256	252	129	103	11
12.	Γερακιότανος	324	218	214	110	41	48
13.	Γρεβνίτη	513	382	376	191	145	31
14.	Δίλοφο	159	109	108	74	26	5
15.	Διαπόταμο	77	62	62	21	39	2
16.	Δίλοφο	63	51	50	23	21	5
17.	Δόλιμνη	115	96	95	66	26	2
18.	Ελάτη	118	95	95	53	39	3
19.	Ελαιοχώρι	316	246	240	139	83	18
20.	Ελαφτόπορος	283	194	190	96	63	27
21.	Ηλιοχώρι	140	97	95	45	35	12
22.	Καβαλάρι	177	132	130	50	63	14
23.	Καλιώτα	114	89	87	42	38	5
24.	Καπέσοβο	134	101	100	38	45	16
25.	Κάτω Πεδινά	246	165	159	46	69	38
26.	Κάτω Ραβένια	305	204	198	51	88	58
27.	Καστανόνας	83	70	70	55	8	6
28.	Κήποι	215	171	169	91	63	5
29.	Κουκούλι	188	142	140	95	25	11
30.	Λάιστα	316	172	165	79	41	35
31.	Λεπτοκαρινά	170	129	129	58	48	23
32.	Λυγγιάδες	248	214	214	89	94	28
33.	Μακρύνο	135	116	114	79	27	5
34.	Μανασσή	63	47	45	19	18	8
35.	Μαυροβούνι	84	54	54	23	13	18
36.	Μεσοβούνι	185	151	151	42	75	31
37.	Μονοδένδρι	192	147	145	89	50	5
38.	Νεγάδες	168	136	133	70	36	22
39.	Πάπιγκο	359	220	218	117	74	23
40.	Σκαμνέλι	451	290	288	193	86	9
41.	Τρίστενο	288	206	203	82	90	26
42.	Τσεπέλοβο	521	436	426	248	149	18
43.	Φλαμπουράρι	224	178	177	90	60	21
44.	Φραγκιάδες	203	158	152	93	52	4

Σημείωση:

Στον παραπάνω πίνακα παρατηρούμε τα εξής:
Μεγαλύτερη αποχή είχε το Βραδέτο 360)ο.
Μικρότερη αποχή είχε το χωριό Λυγγιάδες 140)ο και ακολουθεί το Δίλοφο με ποσοστό 190)ο.

Σε αριθμό ψηφισάντων έρχεται πρώτο το χωριό Τσεπέλοβο με ψηφισάντες 426 και τελευταίο το χωριό Μανασσή με ψηφισάντες 47.
Από τα κόμματα η «Ν.Δ.» πήρε τους περισσότερους ψήφους στο χωριό Βίτσα (230) ποσοστό 74,70)ο, το «ΠΑΣΟΚ» τους περισσότερους ψήφους στο χωριό Ασπαράγγελοι (166) ποσοστό 570)ο και τέλος ο «ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ» ήρθε πρώτος στα Άνω Ραβένια με ψήφους (63) ποσοστό 24,70)ο.

Συμπληρωματικά στοιχεία	Έγκ.	Ν.Δ.	ΠΑΣΟΚ	ΣΤΝ.
1. Ιτέα		149	88	26
2. Καρφές (Μιγγλιό)	141	78	51	8
3. Καλιώτα		202	169	30
4. Πέτρα		100	114	11

ΑΝΑΒΙΩΣΗ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΩΝ ΑΡΡΑΒΩΝΩΝ

γόρια. Είναι σίγουρο ότι κι ο γάμος στο Τσεπέλοβο θάναλ λαμπρότερος και παραδοσιακότερος, όπως ταιριάζει στα Ζαγοροχώρια και σ' ανθρώπους που τιμάνε τον τόπο τους.

Τ' αρραβωνιασμένα παιδιά, οι συγγενείς κι όλοι οι Καπεσοίτες, ευχαριστούν όλους όσους

ανηφόριζαν στο Καπέσοβο και γέμισαν την Πασχάλειο Σχολή, με τη λαϊκή ρήση, που είναι γραμμένη σε πινακίδα στη μεσόπετρα της Σχολής:

Χιλιοκαλοσορίσαν
κι ας κάναν και κόπο,
ήρθαν κι ομορφήνταν
τον έρημο τον τόπο.
ΑΠ. ΝΤΙΝΑΛΕΣΗΣ

Από τις δραστηριότητες
των Συλλόγων Ζαγορισίων

ΚΟΥΚΟΥΛΙ - Μάρτιος 1990

Πραγματοποιήθηκαν στις 4.2.1990 στην Αθήνα αρχαιρεσίες της Αδελφότητας Κουκουλιωτών «ΕΤΓΕΝΙΟΣ ΠΛΑΚΙΔΑΣ» για την ανάδειξη αντιπροσέδρου και μέλους του Δ.Σ. της ως άνω Αδελφότητας. Επανεξελέγη ως αντιπρόεδρος ο Ανδρέας Νανόγλου και ως μέλος ο Παύλος Τσουμάνης. Στη συνέχεια έγινε η κοπή της Βασιλόπιτσας. Τυχερός ο κ. Θεόδωρος Παπαδάς. Έτσι το νέο Δ.Σ. σε πλήρη σύνθεση έχει ως εξής:

1. Δημήτριος Ζήγος του Σπ. πρόεδρος
2. Ανδρέας Νανόγλου του Χρ. αντιπρόεδρος
3. Κίμων Λένης του Αχ. γραμματέας
4. Πέτρος Βακάμης του Δ. ταμίας
5. Ανδρέας Τσουμάνης του Αλ. μέλος
6. Παύλος Τσουμάνης του Αλ. μέλος
7. Γρηγ. Τατσόπουλος του Παν. μέλος

ΕΠΟΠΤΙΚΟ ΣΤΥΜΒΟΤΑΙΟ
(Ε. Σ.)

1. Αχιλλέας Λένης του Κ.
 2. Ιωάννης Βακάμης του Δ.
 3. Γεώργιος Τσουμάνης του Κ.
- Καλή ευδωχή των εργασιών.
* * *

Πραγματοποιήθηκε στο Κέντρο «ΠΑΛΑΤΑΝΟΣ» στην Αθήνα στις 16 Μαρτίου η καθιερωμένη ετήσια συνέντευξη των Κουκουλιωτών που μένουν εκεί, με τη μέριμνα των μελών της Αδελφότητας «ΕΤΓΕΝΙΟΣ ΠΛΑΚΙΔΑΣ».

Παραβρέθηκαν αρκετοί Κουκουλιώτες που πλαισιώνονταν από γνωστούς και φίλους τους. Το γλέντι κράτησε μέχρι τις πρωινές ώρες με αμείωτο κέφι, κάτω από τους ήχους της Ζαγοριώτικης και Ηπειρωτικής μουσικής.

Και του χρόνου.

* * *

ΛΑΪΣΤΑ:

Εκλογές στο Σύλλογο Λαϊστινών Θεσσαλονίκης

Πραγματοποιήθηκαν στις 28.1.90, στην αίθουσα της Ηπειρωτικής Εστίας στη Θεσσαλονίκη οι αρχαιρεσίες του Μορφωτικού Συλλόγου «Η Λάιστα Ζαγοριών». Συμμετείχαν αρκετοί πατριώτες από τη Θεσσαλονίκη, Καβάλα, Δράμα, Ξάνθη και Καστοριά. Σημαντική παρουσία στη συνέλευση είχαν και οι νέοι που κατόντησαν από τη Λάιστα και σπουδάζουν στη Θεσσαλονίκη. Συγκινητικές ήταν οι στιγμές αντάμωσης των πατριωτών τους οποίους υποδέχονταν το απερχόμενο Διοικητικό Συμβούλιο.

Η συνέλευση άρχισε στις 11.30 π.μ. Πρόεδρος της Γενικής Συνέλευσης εκλέχτηκε ο κ. Ιωάννης Βαρεφό-

πουλος (επίτιμος πρόεδρος του Συλλόγου).

Τότερα από τις σχετικές διαδικασίες εκλέχτηκαν για το διοικητικό συμβούλιο οι Ιωάννης Κογκούλης, Γιώργος Μπάρετζιας, Κων. Ράφτης, Ιωάννης Πίνιος και η Αθανασία Καπετανοπούλου. Αναπληρωματικοί η Μαρία Παμπούκα και ο Χρήστος Καραγιαννίδης.

Για την Εξελεγκτική Επιτροπή εκλέχτηκαν οι Γεώργιος Μέρτζιος, Κατίνα Μπούνα και Χαράλδεια Μπούμπη. Αναπληρωματική η Μαρία Φοτίου.

Στο νέο Δ.Σ. ευχόμαστε ολόψυχα καλή επιτυχία στη νέα τριετία (1990-1993) με περισσότερη δυναμικότητα και αποτελεσματικότητα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΜΕΡΤΖΙΟΣ

* * *

Σύλλογος Λαϊστινών

Λαϊστίσης

Αγαπητοί πατριώτες και πατριώτισσες, αισθάνομαι την ανάγκη να σας γράψω και έκτο γράμμα και να σας ευχαριστήσω όλους για το μεγάλο ενδιαφέρον που δείξατε για την ανέγερση της Εκκλησίας ΑΓΙΟΥ ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ Λάιστας. Σήμερα αυτό το θεάρεστο έργο βρίσκεται στην αποπεράτωση.

Στις 17.3.90 ο πρόεδρος του Συλλόγου Ιωάννης Κογκούλης, Επίκουρος καθηγητής της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης έμεινε στο χωριό μας τρεις ημέρες και έδωσε παραγγελία σε εργολάβο για το καμπαναριό, το σκέπασμα της πλάκας με κεραμίδια και το κτυπητό σοβά της Εκκλησίας. Η πόρτα και τα παράθυρα τοποθετήθηκαν. Τώρα ο Νικόλαος Τζαμπούρας, δάσκαλος, θα βάλει ηλεκτρολόγο για την ηλεκτρική εγκατάσταση και μικροφώνου.

Εκ μέρους μου ένα μεγάλο ευχαριστώ σε όλους τους πατριώτες που προσέφεραν τη δαρχμή τους από το υστέρημά τους για την ανέγερση της εκκλησίας. Ευχόμαι στον Έγριστο και στον άγιο Ευστάθιο να βρεθούν και άλλοι Λαϊστινοί και Ηπειρώτες των γύρω χωριών που κτίζεται αυτή η εκκλησία.

Εμείς εδώ στη Λάισσα με τη συνεργασία του αντιπροσώπου του Συλλόγου Ηλιοχωρίου, Αθανασίου Καφέτσιου, Ιωάννη Ζώη, Νικολάου Τζαμπούρα, θα προσπαθήσουμε για τον καλύτερο εξοραισμό του χωριού μας Λάισσα.

Επίσης και με την εφημερίδα το «ΖΑΓΟΡΙ» που από το 1987 με τα εγκαίνια της Εκκλησίας του Αγίου Ευσταθίου μέχρι τέλη Νοεμβρίου 1989 που απεδίωσε ο δ)ντής της Κίμωνας Κυριαζής ο οποίος εργάστηκε πολύ με τις δημοσελεύσεις στην ανωτέρω εφημερίδα, η οποία κυκλοφορεί μέχρι τον Έβρο και ενημερώνει τους πατριώτες μας, εκφράζοντας τα θερμά μας συλλυπητήρια προς την οικογένεια.

Επίσης και με την εφημερίδα το «ΖΑΓΟΡΙ» που από το 1987 με τα εγκαίνια της Εκκλησίας του Αγίου Ευσταθίου μέχρι τέλη Νοεμβρίου 1989 που απεδίωσε ο δ)ντής της Κίμωνας Κυριαζής ο οποίος εργάστηκε πολύ με τις δημοσελεύσεις στην ανωτέρω εφημερίδα, η οποία κυκλοφορεί μέχρι τον Έβρο και ενημερώνει τους πατριώτες μας, εκφράζοντας τα θερμά μας συλλυπητήρια προς την οικογένεια.

★ Ρήγας Βελεστινλής - Φεραίος (Απαντα), τόμοι 1-2, Αθήνα 1968 - 69.
★ Εξώσεις και χειρόγραφα του «Σχολείου των κελιάτων ερασιτών», Αθήνα 1970.

★ Νεοελληνικές Φιλολογικές σπουδές, Αθήνα 1971.
★ Τα διαδοχικά στάδια και η σημερινή κατάσταση των νεοελληνικών Φιλολογικών σπουδών (στα γαλλικά), Αθήνα 1972.

★ Κείμενα και χειρόγραφα του Βηλαρά και του Ψαλίδου, Αθήνα 1973.
★ Τα χειρόγραφα του Παρθενίου (σε συνεργ. με Α. Ορλάνδο), Αθήνα 1973.
★ Ο φάκελος Βύρων στα αρχεία του Μάτεριχ, Αθήνα 1974.

★ Ιδεολογικές ευμύσεις και συμπεριφορές στις παραμονές της Εθνεγερσίας, Αθήνα 1975.

★ Η ιταλική παράδοση στον σύγχρονο κόσμο, Αθήνα 1976.

★ «Ωδή επάνω στον Ρίωνα» ελλην. στιχουργία του 1812, Αθήνα.

★ Τα υποσημειώσεις της Βενετίας και τα πρώτα ελληνικά διδύκα (στα γαλλικά), Φλωρεντία 1977.

★ Οι Έλληνες της Κωνσταντινούπολης και η πνευματική ζωή την εποχή των Δραγομένων (στα γαλλικά), Βουκουρέστι 1977.

★ «Ο Διότιμος» ο απελευθερωτής στον Ημερόν ΝΕΑΓΟΛ (1512 - 1521) και το αυθόρμητο χειρόγραφο του «Ελληνικού» τους (ή το «ελληνικό» τους) (στα γαλλικά), Αθήνα 1978.

★ Ρήγας, ένας Έλληνας πατριώτης (στα γαλλικά), Βουκουρέστι 1980.

★ Η «Ανοιξη» του Βηλαρά και το σκεπτικό της πρότασης, Αθήνα 1980.

★ Θέματα του Ρήγα και χειρόγραφα του Βηλαρά, Αθήνα 1981.

★ Ο μεταδύναμης Ελληνισμός και η Ευρώπη. Χειρόγραφο, διδύκα, τυπογραφία (στα γαλλικά), Βιέννη 1982 και (στα αγγλικά) Μονεμπόλι (Η.Π.Α.) 1986.

★ Το διδύκο τεκμήριο της εποχής του, Αθήνα 1982.

★ Η διακρίση των Δραγομένων του Ανθράκου και ο Κορσής, Αθήνα 1984.

★ Έργα του Ιωάννη, Ιωάννινα 1986.

★ Ιωάννης, Αθήνα 1988.

★ Ρήγας και ΜΑΡΜΟΝΤΕΛ, Αθήνα 1990.

★ Η σημαία το εθνόσημο και η σύγκληση της Ελληνικής Δημοκρατίας, του Ρήγα, Αθήνα 1990.

★ «Εφημερίδα» το δημοσιογραφικό όργανο των συνεργατών του Ρήγα (Βιέννη 1791 - 1797), Βρέσλα, σύγκληση, πρόσγόμενα, σημειώσεις (τόμοι 5, έκδοση Αναθήκη, Αθηνών), Αθήνα 1990.

ΒΟΖΑΝΗΣ ΒΡΑΝΟΣ (1846 - 1895)
Θεολόγος, Φιλολόγος, Παθολόγος από το Γρεβενή

Βιολί του:

★ Η καθ' Όμηρον Παλιός Αθήνη, Χάβδη 1873.

ΓΑΓΑΡΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ (1869 - 1954)
Δημοσιογράφος από το Γερσαλάττο (Αλβανία) (Αλβανία) (Αλβανία)
Εκδότης - Διευθυντής της εφημερίδας:

★ Φωνή της Ηπείρου, Αθήνα 1892 - 1908 και 1912 - 1918.

Βιολί του:

★ «Διότιμος» Ημερολόγιο, Αθήνα 1896.

★ Απαντα Κρυστάλη, Αθήνα 1911.

ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ
Από τα Άνω Πεδινά (Απάνω Σουδενά)

Βιολί του:

★ Νέοι της Δούνας ο Έπακτο σουδενής, Αθήνα 1946.

ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ ΠΕΤΡΟΣ
Ηλεκτρολόγος - Μηχανολόγος από τα Άνω Πεδινά (Απάνω Σουδενά)

Βιολί του:

★ Τα παλιά φανάρια, Αθήνα 1984.

Φρίξου Τζιόβα Η ΕΚΔΙΚΗΣΗ (Διήγημα)

Η είδηση παρέλυσε όλη την 'Ηπειρο. Ο Βεζύρ' Αλή πασιάς, όταν μαθεύτηκε πως κατεβαίνει από την Αρβανιτιά ο «μαύρος θάνατος», έλαβε δραστικά μέτρα. Από περιεργή ι-διοτροπία η αρρώστια μόλις άγγιξε τα Γιάννινα, έκανε σάλτο και χτύπησε ανελέητα την 'Αρτα, την ερήμωσε. Αυτό έγινε καλοκαίρι του 1816.

Ο φόβος έπεσε βαρύς στα χάνια της εποχής που συναν-τούσε ο ταξιδιώτης κάθε μισή ώρα από Γιάννινα προς Αρβα-νιτιά. Το έρμο το συμφέρον δεν άφηνε τους χαντζήδες να τα σφαλίσουν, να πάρουν των ματιών τους. Εκεί γαντζωμέ-νοι στο μπεζαχτά*, να μη χάσουν κανένα γρόσι και ας ακού-γονταν για την πανούκλα πράγματα φτιχτά. Διηγόταν ψιθυ-ριστά, μη και προκαλέσουν το κακό, το τι τραβάει ο άνθρω-πος αν τον κολλήσει. Λέγανε για αβάσταχτους πόνους όταν σπίζουν οι μασκάλες, πως θραίνουν ματωμένες ροχάλες από τα πλεμόνια, πως κόβεται η ανάσα και χτυπάει η καρδιά σαν τουμπελέκι, πως παραληρεί ο άρρωστος και σαλεύουν τα φρέ-να του, πως... πως... όσπου μένει τέξα και τινάζονται από πάνω του ψύλλοι και κοριοί να βρουν άλλο καθαρό κορμί να μολύνουν, ας είναι και ποντικιού.

Τέταρτο χάνι συναντούσε ο στρατοκόπος, είκοσι χιλιό-μετρα θραίνοντας από τα Γιάννινα, στη Βρύση πασιά. Λαμ-πάδιασε στις μέρες σου ανθρωπάκο ή ήσουν μικρός και δε θυ-μάσαι; Έτσι λένε και σήμερα την περιοχή. Τόπος ζουληγμέ-νος από βουνό και λόφους —στεριανό μπουγάζι. Περνούσε και τότε υποχρεωτικά από κει η μεγάλη στράτα. Την ανεδο-κατέβαιναν νύχτα μέρα φτωχολογία, μπέηδες, έμποροι, φον-σάτα.

Μια καλοκαιρινή μέρα που έσκαζε το τζιτζίκι, έτυχε να τη διαβεί ο Αλή Τεπελενλής, καινούριος τότε Πασιάς στα Γιάννινα. Φρούμαζε το άτι του, αγρίευε τα μάτια, διψούσε. Θέλησε να το ποτίσει, μα πουθενά νερό. Παρέκει θέριζαν γυ-ναίκες. Αλλάλιασαν όταν το θεώρατο άτι στάθηκε πάνω τους. Ρώτησε ο Πασιάς από πού πίνουν νερό και από ποιο χωριό είναι. Του αποκρίθηκαν κι έστειλε ντεσκερέ* στους Δοδρια-νίτες φοβερίζοντας πως θα τους φάει φίδι κολοβό αν μέσα στο χόνο δε χτίσουν βρύση στο ντερβένι* κατεβάζοντας νε-ρό από ψηλά. Τι νάκαναν οι έρμοι! Δούλεψαν καθημερινές, γιορτές, τοκατέβασαν, έχτισαν και τη βρύση κατά πός την παράγγειλε ο πασιάς, όλο κεντήδια και σκαλισμάτα. Για να τον κολακέψουν τη βάφτισαν «βρύση του πασιά».

Η βρύση άλλαξε τον τόπο. Δοδριανίτης ύψωσε δίπλα της δίπατο χάνι με υπνοδωμάτια, σάλα φαγητού, σταύλους, χορ-ταποθήκες, κοτέτσια. Δούλευε λαμπρά. Πολλοί ήταν εκείνοι που το προτιμούσαν. Έτρωγαν καλά, ξεκούραζαν τ' άλογα, συχνά περνούσαν και τη νύχτα τους, ιδίως το καλοκαίρι. Εί-χε λιγότερα κουνούπια γιατί φνυσούσε κάπως στο μπουγάζι και δύσκολα πετούσαν ως εκεί από το βάλτο της Δαψίτσας. Οι φτωχοί ξαπόσταιναν καθισμένοι στα πέτρινα χείλη της καρούτσας. Δρόσιζαν χέρια, λαιμό, μούσκεναν κόρες ψω-μί. Φτύνοντας κουκούτσια ελιάς τα παρακολουθούσαν να τα-ξιδεύουν με το νερό μέχρι τις γούρνες όπου ποτιζόνταν πρό-βατα. Γύρα τους ζουζούνιζαν μέλισσες, ανοιγόκλειναν τα φτε-ρά τους πεταλούδες κι ακρόδρεχαν τις φτερούγες τους πε-τροχειλίονα. Ο ήρεμος κόσμος του Θεού!

Ο χαντζής ανάδενε οκνά στο χαλκωματένιο τεντζερέ κρέας. Κάθε τόσο σφούγγιζε το ιδρωμένο μέτωπο με την α-νάστροφη του χεριού. Έδειχνε πως άλλα τον παίδευαν και όχι το παρατσιαρισμένο φαί που έγραψε πνιγερή μυρουδιά. Δαγκώθηκε όταν του ξέφυγε ολάκερη χούφτα αλάτι. Το δο-

κίμασε με την ξύλινη κουτάλα, στραβομουτσούνιασε. Αναστέ-ναξε, σκούπισε τα χέρια στη λιγδιασμένη ποδιά κι έπεσε βα-ρύς στον πάγκο. Ακούμπησε τους αγκώνες στα γόνατα, έ-κρυψε το κεφάλι στις παλάμες. Ο υπηρέτης καθάριζε πατά-τες στο έμπα της χανόπορτας. Σήκωνε κάθε τόσο ανήσυχα το κεφάλι. Κοίταζε μια το ντερβένι, μια την πέτρινη σκάλα που οδηγούσε στα πάνω δωμάτια. «Ας μη την πάρουν ακόμα» εύχονταν και μια άφατη γλύκα σεριανούσε μέσα του. Έαφησε μισές τις πατάτες, πήρε μικρό μαστέλο και το γέμισε από τη βρύση. Ο χαντζής παρακολουθούσε με μισό μάτι τις κινήσεις του χωρίς να μιλήσει. Σήμερα ξέχασε τη συνήθεια να ορίζει την κάθε κίνηση του ψυλόγιγνου παιδιού που αεράτο ανέθηκε δυο δυο τα σκαλιά και μπήκε στο ακρινό δωμάτιο.

Παρά λίγο να του φύγει το μαστέλο. Η νέα γυναίκα χω-ρίς φερετζέ, με ξεσχισμένη τραχηλιά, πεταγμένα όξω τα θυ-ζιά, έδειχνε να πνίγεται, να μη μπορεί να χορτάσει αέρα. Δεν τολμούσε να τη ζυγώσει, τον τρόμαξε η σάρκα. Κατάλαβε το νόημα για το νερό. Με μισόκλειστα μάτια της άπλωσε το μα-στέλο. Της τρέμαν τα χέρια, χύθηκε το μισό στο στήθος. Υ-ποταγμένος στο κάλεσμα των ματιών της γονάτισε, της ανά-γυρε το κεφάλι κι έχυσε το υπόλοιπο στο φλογισμένο στόμα. Οι μακριές κοτσίδες τυλίχτηκαν στους καρπούς των χεριών του κι εκείνη άφησε τη ματιά της να πλανηθεί στο πυκνό χνούδι του προσώπου του. Κάτι μπόρεσε να φερίσει στ' αρ-θανίτικα, ίσως ευχή. Σανάκλεισε την πόρτα και κατέβηκε αργά. «Σου γνάλισε η χανούμ και ξεχάστηκες εκεί», μα η φωνή του του αφεντικού δεν είχε τη γνωστή τραχύτητα που συχνά τη συνόδευε κλώτσος και μπάτσος. «Χμ, οι γυναίκες είναι κάτι σαν τις γάτες, εφτάψυχες. Κάνουν μια, δυο, τρεις· τους μένουν άλλες τόσες και περισσεύουν, θα γειάνει, θα γειά-νει», ξανάπε ο χαντζής αναμετρώντας το κακό που τον βρή-κε. «Αντε ωρέ μπέη, σκέφτηκε, από τον Αλάς σας να το βρεις, σκατά στα γένια σας. Για μια ψωρολίρα μου φόρτω-σες την άρρωστη, τάχα πως είναι γκαστρωμένη και την έ-πιασαν πόνοι. Πήγες να φέρεις γιατρό από τα Γιάννινα κι ακόμα να φανείς, ωχ! κακό που έπαθα...». Ύστερα άγρια στον παραγιο: «Για ξαναπές το μωρέ, πώς την είδες, γεν-νάει;». «Όχι αφέντη, εγώ δεν ξέρω απ' αυτά. Να, δε μπο-ρεί να πάρει ανάσα, την κείει θερμασιά, όλο νερό χαλεύει». Ο χατζής, δαγκώνοντας την άκρη του μουστακιού του μελε-τούσε την κατάσταση. Αφηρημένος πήγε να εγάλη την τέν-τζερη από τη φουφού κι έκαψε τα δάχτυλα. Άρχισε να σκυ-λοβρίζει μπέηδες και πασιάδες, Τούρκους και Αρβανίτες και ήταν να γελάς όπως κατέβαζε σταυροπαγίες του Σουλτά-νου όσπου ξεθύμανε. Είπε καθουχαστικά μα τον έζωναν μαύρα φίδια: «Θα γεννήσει, θα γεννήσει με το καλό, θα κά-νει ένα μοδούρικο αρβανιτάκι που κάποια μέρα θα σε λιανίσει με χαντζάρι». Είχε πέσει μέσα τον θασιά η υποψία για το εί-δος της αρρώστιας. «Τι γκαστριές και πράσιν' άλογα, εδώ μας πλάκωσε πανούκλα, Στρίβε μαύρε μον όσο είναι καιρός». Ύστερα μίλησε μαλακά στο παιδί. «Κρίμα είναι από το Θεό, θα πεταχτώ στο χωριό να φέρω τη μαμή. Θα πάρουμε γερό μπαχίτσι. Εσύ Δεβίθα —ήταν το παρατσούκλι του παιδιού— το νου σου στο χάνι όσο θα λείπω, τα μάτια σου τέσσερα. Ά-κου, και μη ζυγωτρίεσαι κοντά της. Δε θέλουν οι γυναίκες να τις κοιτάμε πως γεννούν». Πέταξε την ποδιά, έσφιξε το ζωνάρι και ξεπόρτισε.

Το παιδί χάριξε που έμεινε μοναχό. Αναμέρισε την τέν-τζερη. Στάθηκε ορθό, συλλογισμένο. Το παιδεύε η εικόνα της χανούμ, τα θυζιά της που ανεβοκατέβαιναν ροδίνα, τα τσερ-κέζικα μάτια χαμένα σε μπλάβους κύκλους... Στα χέρια του έμεινε ακόμα η ευωδιά καρυόφυλλου από τα μαλλιά της. Η ε-πιθυμία να την ξαναδεί έγινε αβάσταχτη. Μια ουσία γλυκιά, πρωτόγνωρη, του γέμιζε τα σπλάχνα, πλημμύριζε το στέρνο, γουργούριζε σε καρύδι του λαιμού, πήγαινε να βγει δόγγος,

*) Συνέχεια στη σελίδα 58

ΔΑΔΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ ΜΙΧΑΗΛ (έργαστες οι χρονολογίες)

Δόκιμος από το Πάπιγκο

Β: 6 λ: α τ: ου:

- * Μουσική (130 παιδικά τραγούδια), 1936.
- * Παιδικά απαγγέλματα, Καθόλα 1949.

ΔΑΝΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ (1904 - 1977)

Δόκιμος από τη Βίτσα

Β: 6 λ: α τ: ου:

- * Η πρώτη ανέγερση και γραφή με τη μέθοδο Ντενρόν, Αθήνα: 1937.
- * Το νέο σχολείο, Αθήνα: 1938.
- * Η συνείδηση της κατωπερότητας στο παιδί (μετάφρ.), Αθήνα: 1950.
- * Η πρώτη ανέγερση και γραφή με τη συνολική ή θεωρητική μέθοδο, Πά-πιν 1952.
- * Τα ξόνα και τα φατά της παιδικής μας (με συνεργασία Δ. Δάνου και Σ. Μυρζά), Αθήνα: 1956.
- * Οικονομική μέθοδος και ενιαία διδασκαλία (γ' έδωση), Αθήνα: 1957.

ΔΑΝΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

Δόκιμος από τη Βίτσα

Β: 6 λ: α τ: ου:

- * Χρονόγραμμα (με συνεργασία Θ. Δερόου), Αθήνα: 1951.
- * Τραγούδια (με συνεργασία Γ. Δάνου), Αθήνα: 1955.
- * Χαρτομένες γιορτές στο σχολείο, Αθήνα: 1959.
- * Δύο Βίτσι τη Χαρόδρα, Αθήνα: 1961.
- * Ο δάσκαλος στο χωριό και η κοινωνική ανάπτυξη, Αθήνα: 1967.
- * Διδακτικά αποθησαυρίσματα Βίτσας (τόμος Α', βίτσιας: διακυβερνητικός στη διεύθυνση της Ε.Η.Μ.), Αθήνα: 1961 - 1968.
- * Δοκίμια και Μελέτες, Αθήνα: 1970.
- * Η Βίτσα (Διαγραμματικά αποθησαυρίσματα τόμος Β', βίτσιας: διακυβερ-νητικός στη διεύθυνση της Ε.Η.Μ.), Αθήνα: 1973.

ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ (1891 - 1975)

Εμπόρος από τον Ανθράκινη (Καμινιά)

Β: 6 λ: α τ: ου:

- * Δίωρον πρόην Σωποσέλιον, Καστανών πρόην Αρχηγέριον Ζαγορίου, Ιωάν-νιν 1970.
- * Ιστορική περιγραφή Ανθράκινου πέος Καμινιάς και Καλινιάς, Ιωάννιν 1970.
- * Γεώργιος Σταύρου, Ιωάννιν 1970.
- * Ιστορική περιγραφή ιδρύσεως και εξέλιξης των κωμών: ΕΚδήσινας, Δρα-μειών, Παταρώνος, Κοδωνιανής, Βουτσάρ, Βούμεθα, Δωδωνής, Ιωάν-νιν 1973.

ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ (-1985)

Δόκιμος από το Ποπένοδο

Β: 6 λ: α τ: ου:

- * Εξωσχολικές ελεύθερες ώρες του παιδιού ηλικίας 6 - 12 ετών (συνεργασία με Α. Κωνστανδίνου), Αθήνα: 1977.

ΒΟΥΤΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ (1893 - 1971)

Στρατιωτικός από το Καπένοδο

Β: 6 λ: α τ: ου:

- * Η θέση του Βορειοηπειρωτικού ζήτηματος, Αθήνα: 1970.

ΒΟΥΖΟΥΛΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

Γεράς από τις Νεγρές

Β: 6 λ: α τ: ου:

- * Καταργημένοι Θρησκεί, Ιωάννιν 1965.

Μνήμες της Κατοχής και της Αντίστασης

● Συνέχεια από το προηγούμενο

Δεν ήταν μικρό αυτοό που όλοι περίμεναν. Ήταν η απελευθέρωση της πατρίδας. Είχε γίνει πίστη για τις ηγεσίες των οργανώσεων και ελίδα για τους υπόδουλο, στους οποίους διέδρεαν φήμες κάθε προέλευσης, πως θα γίνονταν αποβατικές επιχειρήσεις των συμμάχων στην Ελλάδα, ύστερα από την επιτυχή έκβαση των μαχών στη Βόρεια Αφρική και στη Σικελία. Αυτή τη γνώμη μαζί μ' άλλες διατυπώνουν Έλληνες και ξένοι συγγραφείς από τους οποίους οι τελευταίοι είχαν άμεση εμπειρία από την ενεργό ανάμιξη τους στον ανταρτοπόλεμο, με την ιδιότητα του συνδέσμου του Στρατηγείου της Μέσης Ανατολής ή άλλων βρετανικών οργανώσεων. Άλλα γεγονότα, που δημιούργησαν παραπλανητικές εντυπώσεις στις αντιστασιακές ηγεσίες και κατά προέκταση στον υπόδουλο πληθυσμό για τις προθέσεις των Γερμανών, ήταν οι συνεχείς μετακινήσεις τους προς τα βόρεια, που ερμηνεύονταν ως απόφαση αποχώρησής τους από τον ελληνικό χώρο. Στην πραγματικότητα οι κινήσεις αυτές ήταν σκόπιμες και παραπλανητικές ή αποτελούσαν τμήμα σχεδίου ανακατάταξης των δυνάμεών τους, ύστερα από την αχρήστευση του ιταλικού στρατού, συνέπεια της συνθηκολόγησης της Ιταλίας. Ανάλογη εντύπωση δημιούργησαν και οι συμμαχικές αποβάσεις και η απελευθέρωση ελληνικών νησιών.

Η όλη ατμόσφαιρα επηρέασε την κατοπινή εξέλιξη των γεγονότων που διαδραματίστηκαν στην ελεύθερη Ελλάδα, στους επόμενους μήνες. Ο Ε.Α.Α.Σ., διέθετε την εποχή εκείνη, εκτός από το μεγάλο αριθμό μαχητών και τεράστια δύναμη πυρός, συνέπεια της προσχώρησης της ιταλικής μεραρχίας «Πιερόλο» (της Θεσσαλίας) στους αντάρτες, και ήταν βέβαιος για δυο πράγματα: α) ότι οι Γερμανοί σύντομα θα αποχωρούσαν από την Ελλάδα —κάτι τέτοιο μαρτυρούσε, όπως αναφέρθηκε, και η συμπεριφορά τους— και β) ότι η Αγγλία θα αντιστρατευόταν στην πραγμάτωση των μεταπολεμικών σκοπών του Ε.Α.Μ. Το τελευταίο διαπιστώθηκε από τις αντιδράσεις του Βρετανικού στρατηγείου και της διπλωματικής εκπροσώπησης της Αγγλίας στο Κάιρο, καθώς και από τη στάση του βασιλιά και της εξόριστης ελληνικής κυβέρνησης, κατά την μετέβαση στο Κάιρο της αντιπροσωπείας των εκπροσώπων των αντιστασιακών οργανώσεων Ε.Α.Μ., Ε.Α.Ε.Σ. και Ε.Κ.Κ.Α. το καλοκαίρι του 1943. Όντας λοιπόν βέβαιος ο Ο.Ε.Α.Α.Σ για όλα αυτά, πήρε την απόφαση ν' αντιδράσει στα σχέδια των Άγγλων και των συνεργαζόμενων, όπως πίστευε, μ' αυτούς, άλλων αντιστασιακών ομάδων πριν η αγγλική επέμβαση, που αναμενόταν μετά την αποχώρηση των Γερμανών, ανατρέψει τα έως τότε επιτεύγματα, καθώς και τα σχέδια για την οργάνωση της μεταπολεμικής ζωής της Ελλάδας.

Η αντίδραση αυτή, που θα μπορούσε επιφανειακά να αποδοθεί στις συνεχιζόμενες διενέξεις και μικροσυμπλοκές μεταξύ Ε.Α.Α.Σ και Ε.Α.Ε.Σ., σ' όλες τις περιοχές, όπου σύμφωνα με τις συμφωνίες του Ιουνίου του 1943, είχε επιτραπεί η είσοδος αντίπαλων ομάδων, εκδηλώθηκε με ένταση και συχνά με αგრιότητα, σ' όλη την Ελεύθερη Ελλάδα. Άρχισε η οίματηρή φάση του εμφυλίου πολέμου κατά την περίοδο της κατοχής, που στοίχισε μεγάλες απώλειες στους συμπλεκόμενους και παρ'όλο να γίνει αιτία της εξουδετέρωσης όλων των οργανώσεων από τις μονάδες του γερμανικού στρατού, οι οποίες δρούσαν ταυτόχρονα, του στρατού που οι αντάρτες πίστευαν πως ήταν έτοιμος να εγκαταλείψει την Ελλάδα. Η παρεμβολή των Γερμανών, επέφερε τεράστιες καταστροφές στην ερειπωμένη ήδη Ελλάδα και, το χειρότερο, συντέλεσε στην εξόντωση χιλιάδων Ελλήνων, από τον άμαχο κυρίως πληθυσμό, ανέτρεψε τα σχέδια όλων, χωρίς δυστυχώς να οδηγή-

σει και στη διακοπή των εμφύλιων συγκρούσεων, για κοινή αντιμετώπιση του γερμανικού κινδύνου. Αυτή την εποχή, από το δεύτερο δεκαήμερο του Οκτωβρίου του 1943 κι ύστερα, πυρπολήθηκαν από ους Γερμανούς πολλά χωριά του Ζαγοριού, καταστράφηκαν αρχοντικά και χάθηκαν πολύτιμα στοιχεία της παράδοσης. Η καταστροφή των χωριών ήταν μια απώλεια τις αιτίες κατοπινής ερήμωσης της περιοχής. Επαναλαμβάνονταν η ιστορία του παρελθόντος, με τις επιδρομές των Αλβανών και τις συμμορίες των ληστών, που απογύμωναν το Ζαγόρι από τον πλούτο του και οδηγούσαν τη ζωή του σε μαρasmus.

Κρίνοντας γενικότερα την κατάσταση που δημιουργήθηκε στις ελεύθερες περιοχές από τη δράση των οργανώσεων, ως το τέλος του 1943, σημειώνω και τα εξής: Εκτός από τις ιδεολογικές διαφορές που υπήρχαν και γίνονταν πιο έντονες με την πάροδο του χρόνου, οι δυο κυριότερες αντιστασιακές οργανώσεις, το Ε.Α.Μ. και ο Ε.Α.Ε.Σ., διέπραξαν σφάλματα, άλλοτε μικρά, άλλοτε μεγάλα, τα οποία δηλητηρίασαν τις σχέσεις των ανθρώπων, πολλές φορές σε σημείο να ξεχνιούνται οι θεμελιώδεις έννοιες του ανθρωπισμού και να θεωρείται ότι αντίπαλος δεν ήταν ο κατακτητής, ο δυνάστης, αλλά ο ομόφυλος και ομόθητος. Δέξεις απαράδεκτες για χαρακτηρισμούς πράξεων χρησιμοποιούνταν και από τις δυο πλευρές, λέξεις που με την καθημερινή χρήση απέκτη-

ΙΩΑΝΝΗ Ν. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗ

σαν τέτοια δύναμη, ώστε να ενεργούν ως υποκατάστατα της λογικής σκέψης και αντικειμενικής κρίσης, με αποτέλεσμα οι αποφάσεις που παίρνονταν να μην εγγίζουν την ουσία του θέματος και να βρίσκονται μακριά από την πραγματικότητα. Η γενικότητα των χαρακτηρισμών κάλυπτε την πράξη, όποια κι αν ήταν αυτή, μικρή ή μεγάλη, κολάσιμη ή όχι. Οι επιπτώσεις της κατάστασης βάραιναν αποφασιστικά στη διαμόρφωση των γεγονότων της κατοχικής περιόδου, αλλά και της μεταπελευθερωτικής και προσδιόριζαν τη μοίρα πολλών ανθρώπων, ανδρών και γυναικών. Οι ηλικιωμένοι τα έζησαν και τα ξέρουν, οι νεότεροι, μέσα από τη μελέτη όλων των κειμένων, πρέπει να φρονηματίζονται και να συνειδητοποιούν τη βασική αλήθεια: ο διχασμός για το έθνος μας στάθηκε πάντα η καταστροφή του.

Το 1944 μπήκε μ' ελπίδες και φόβους μαζί. Οι πρώτες στηρίζονταν στις αλληπάλληλες νίκες των συμμάχων σ' όλα τα μέτωπα, σ' Ανατολή και Δύση, που αποδυνάμωναν τη φοβερή στρατιωτική μηχανή του ναζισμού και συρρίκνωναν την εδαφική του επέκταση. Οι φόβοι πήγαζαν από τη συνεχιζόμενη εμφύλια σύρραξη, στην Ήπειρο κι αλλού, που είχε τον ανάλογο αντίκτυπο στις πολιτικές οργανώσεις τόσο του Ε.Α.Μ. όσο και του Ε.Α.Ε.Σ., καθώς και στη συμπεριφορά των ανθρώπων. Στα χωριά η κατάσταση ήταν επικίνδυνη ανήσυχη. Οι σχέσεις των κατοίκων, ακόμα και οι συγγενικές, περνούσαν κρίση χειρότερη από κάθε άλλη εποχή διχασμών, τα συναισθήματα είχαν παγώσει στις καρδιές, το μόνο που μετρούσε ήταν η αφοσίωση στην οργάνωση. Η ευαισθησία είχε γίνει έννοια χωρίς περιεχόμενο, στην ουσία ενεργούσε καταλυτικά, εγκλωβισμένη όπως έμενε στα βήθη του εσωτερικού κόσμου, κατατρώγοντας τα σωτικά και τυραννώντας τη συνείδηση.

Η συμπεριφορά των «νικητών», στο χώρο της κάθε οργάνωσης, ήταν σκληρή απέναντι στους «ηττημένους». Όσοι

κρίνονταν επικίνδυνοι σέρνονταν, στα μέσα του χειμώνα, σε στρατόπεδα συγκέντρωσης, όπου κλείνονταν αντάρτες και αξιωματικοί, αιχμάλωτοι των μαχών, αλλά και πολίτες. Από τις περιοχές της Ηπείρου που ελέγχονταν από τον Ε.Α.Α.Σ., οι συλλαμβανόμενοι οδηγούνταν στον Πεντάλοφο της Μακεδονίας, ο Ε.Α.Ε.Σ. δεν ξέρω πού είχε στρατόπεδο. Για τους οπαδούς του Ε.Α.Ε.Σ. ο Πεντάλοφος είχε φήμη ανάλογη μ' εκείνη που απέκτησαν οι τόποι εξορίας για τους αριστερούς αργότερα. Ποιοι θα πήγαιναν εκεί συχνά δεν αποτελούσε υπόθεση της οργάνωσης κάθε χωριού, αλλά ανώτερων κλιμακίων, που αποφάσιζαν ύστερα από εισηγήσεις ανθρώπων χωρίς συναισθηματικούς δεσμούς με τη ζωή των χωριών, αλλά και χωρίς κριτήριο ευθύνης κάποτε. Θυμάμαι ένα παράδειγμα από το χωριό μου. Αποφάσισαν να στείλουν στον Πεντάλοφο ένα ξάδερφό μου, φανατικό οπαδό του Βενιζέλου από τα γεννοφάσκια του, απότακτο αξιωματικό της Αστυνομίας Πόλεων, με αναπηρία. Αν πήγαινε στον Πεντάλοφο δεν θα ξαναγύριζε, το πιθανότερο θα έμενε στο δρόμο. Το ίδιο θα συνέβαινε και μ' ένα δικηγόρο άρρωστο. Η απόφαση ερχόταν σε απόλυτη αντίθεση με το κοινό αίσθημα δικαίου και με τις πιο στοιχειώδεις έννοιες του ανθρωπισμού. Η οργάνωση του χωριού αντέδρασε έντονα και πέτυχε να αναστείλει την εκτέλεση της απόφασης. Αν επικρατούσε σε κάθε χωριό σύνεση, δεν θα βάραινε τόσο το μίσος ανάμεσα στους κατοίκους, τις συνέπειες του οποίου πλήρωσαν πολλοί μετά το τέλος του πολέμου.

Στη διάρκεια της κατοχής και του εμφυλίου εμφανίστηκαν κι όλα τα συμπτώματα που συνοδεύουν μια καταπιεστική εξουσία, ανεξέλεγκτη πολλές φορές, που καταρρακώνει συνειδήσεις και εξουδετερώνει την ανθρώπινη βούληση. Αρκετοί, για να αποφύγουν την μεταφορά στον Πεντάλοφο —κάτι ανάλογο θα γινόταν και στις περιοχές του Ε.Α.Ε.Σ.— υπέγραφαν «δηλώσεις μετανοίας», με τις οποίες αποκήρυσσαν τον Ε.Α.Ε.Σ. ως «προδοτικό» και τόνωναν με το Ε.Α.Μ.-Ε.Α.Α.Σ. Το ίδιο έκαναν αργότερα, με τη λήξη του πολέμου, χιλιάδες Εαμίτες, που δημοσίευαν δηλώσεις στις εφημερίδες, αποκηρύσσοντας τις οργανώσεις στις οποίες ανήκαν.

Στο διάστημα αυτό οι Γερμανοί της Ηπείρου, τους οποίους διοικούσε ο σκληρός στρατηγός Λανς, εκμεταλλεύονταν την κατάσταση του εμφυλίου πολέμου, για να χτυπούν προς κάθε κατεύθυνση, ανάλογα με τις πληροφορίες που συγκέντρωναν, προσθέτοντας νέες καταστροφές στις παλιές και σκορπώντας μεγαλύτερη δυστυχία στην ύπαιθρο. Η κατάσταση παρουσίαζε ραγδαία επιδείνωση και μόνο οι πληροφορίες που έρχονταν για συνομιλίες ανάμεσα στις ηγεσίες των οργανώσεων και των Άγγλων, δημιουργούσαν κάποια ανακούφιση. Η συμφωνία της ανακαλής πού υπογράφηκε στις 29.2.1944 στην Πλάκα από το Ε.Α.Μ. - Ε.Α.Α.Σ, Ε.Α.Ε.Σ. και Ε.Κ.Κ.Α. άλλαξε την ατμόσφαιρα. Η συμφωνία απέκτησε ουσιαστικότερο περιεχόμενο με την απόλυση των συγκεντρωμένων σε στρατόπεδα. Υπήρχε τώρα μεγαλύτερη ανεκτικότητα για όλους και εκφράστηκε εντονότερα η εσωτερική παρόρμηση για ενδυνάμωση του αγώνα εναντίον των Γερμανών, οι οποίοι δεν σταματούσαν να κάνουν εξομήσεις, ακόμα και μέσα στο χειμώνα, για εξουδετέρωση των ανταρτικών δυνάμεων. Για μια τέτοια εξόρρηση στο Ζαγόρι το Μάρτιο του 1944, κάναμε λόγο στα προηγούμενα.

Κι ενώ τα γεγονότα στην Ελλάδα και στην Ευρώπη εξελίσσονταν ραγδαία, στις Νεράδες ζούσαμε το πανηγύρι των αισθήσεων που χαρίζε η άνοιξη. Το πράσινο τα σκέπαζε όλα, το δάσος βρισκόταν σε οργασμό, τα πουλιά έστηναν τις φωνιές τους, έκαναν έρωτα και γέμιζαν την ατμόσφαιρα με κελαιδιμούς, η γη γεννοβολούσε ακατάπανστα, ο τόπος πλημμύριζε από χρώματα, ο αέρας από αρώματα. Την ψυχική ευφορία ερχόταν να επιτείνει η χαρά από τα ακούσματα που έφθαναν από το ραδιόφωνο ή από τις ειδήσεις των εφημερίδων και τις πληροφορίες, κάποτε από τους ίδιους τους αιχμαλώτους που

ποι έπιαναν οι αντάρτες· όλα μιλούσαν για τη δύσκολη κατάσταση στην οποία βρισκόταν οι δυνάμεις κατοχής, κι ας έδειχναν άλλα σημάδια πως το θηρίο ήταν αδάμαστο, ικανό να σκορπίζει τον όλεθρο σε χωριά και πολιτείες.

Στα μέτωπα του πολέμου η πλάστιγγα είχε γείρει αποφασιστικά προς το μέρος των συμμάχων. Οι γερμανικές στρατιές σαρώνονταν, σε σκληρές μάχες, στο ανατολικό μέτωπο, ενώ Αμερικανοί, Άγγλοι και σύμμαχοί τους ξεκαθάρizαν την Αφρική από τις εχθρικές δυνάμεις και κάνοντας το μεγάλο άλμα πήδησαν στη Σικελία και την Ιταλία, αφού παραπλάνησαν τον εχθρό με τα σαμποτάζ των ανταρτών πως η απόβαση θα γινόταν στην Ελλάδα. Στην Αγγλία, τέλος, προετοιμαζόταν η Μεγάλη Στρατιά για την απόβαση στη Γαλλία για να δώσει το αποφασιστικό πλήγμα στο θηρίο που σφάδαζε.

Μετά την ειρήνευση στο εσωτερικό, άρχισε η αποστολή νέων ενισχύσεων με στρατιωτικό υλικό και άλλα εφόδια από τους Άγγλους. Καραβάνια ολόκληρα είχαν σχηματισθεί για να κουβαλούν, η μεταφορά γινόταν νύχτα - μέρα, αφηφούσαν πια οι αντάρτες τον κίνδυνο των γερμανικών βομβαρδισμών· η εξομήσεων, κι ας είχαν κάποτε απώλειες εξαιτίας της αποκοτιάς τους. Αυτό τον οργασμό των πολεμικών επιχειρήσεων στο εξωτερικό και της αντάρτικης δράσης στο εσωτερικό αποτυπώσαμε και στα έντυπα που εκδίδαμε στο εγκαταστημένο στις Νεράδες τυπογραφείο.

Οι Νεράδες ήταν ιδεώδες χωριό για περισυλλογή και συγκέντρωση. Όταν σταματούσε η δουλειά στα γραφεία των οργανώσεων κι ο καιρός ήταν καλws συνάτος, έπαιρνα το δρόμο που οδηγούσε στις γύρω δασωμένες εκτάσεις· το δάσος κάλυπτε όλο το χώρο, πού και πού διακοπτόταν από χωράφια καλλιεργήσιμα ή λιβάδια, ένα σφρίγος ανάδινε όλο το τοπίο. Η φύση προίκισε το χωριό και μ' ένα ανεκτίμητο αγαθό, το νερό, κάτι που αρνήθηκε στα χωριά τα δυτικά από τη χαράδρα του Βίκου, λες και χρέωνε σ' αυτά την πληγή που δέχτηκε στα έγκατά της. Όταν καθόμουν να ξεκουραστώ με συνέπαιρνε η αναπόληση και τ' όνειρο. Η αναπόληση συνδεόταν μ' όλα εκείνα που είχαν καθορίσει ως τότε τη μοίρα μου, παιδικά χρόνια, εφηβική ζωή, σπονδές, πρώτα σκιερήματα του νου και της καρδιάς, ύστερα ο πόλεμος, η κατοχή, η αντίσταση. Αυτά είχαν γίνει πια, τίποτε δεν μπορούσε ν' αλλάξει. Τα ερωτήματα προβάλλαν όταν άρχιζε η προέκταση στο όνειρο. Πώς θα εξελισσόταν η κατάσταση; Τι επεφύλασσε το μέλλον; Θα γίνονταν όλα ειρηνικά, χωρίς εμφύλιους σπαραγμούς όταν θαφενγαν οι Γερμανοί, ήταν πια σίγουρο πως θα φύγουν, όλα οδηγούσαν σ' αυτή την εξέλιξη. Τα γεγονότα που διαδραματίζονταν στο εσωτερικό και εξωτερικό, κι είχαν σχέση με την Ελλάδα, άλλες φορές φτέρωναν το ηθικό και άλλες τραυμάτιζαν τις ελπίδες. Κι ήταν γεγονότα αποφασιστικής σημασίας που κανένας δεν μπορούσε ν' αγνοήσει, εκτός κι αν το ήθελε.

Το δεύτερο δεκαήμερο του Μαρτίου 1944 δημιουργήθηκε από το Ε.Α.Μ. - Ε.Α.Α.Σ. στα βουνά η Πολιτική Επιτροπή Εθνικής Απελευθέρωσης (Π.Ε.Ε.Α.), με πρόεδρο τον καθηγητή Α. Σβώλο. Ήταν μια πράξη πολιτική βαρύνουσα σημασίας, που είχε επιδράσεις στο εσωτερικό και το εξωτερικό. Η Π.Ε.Ε.Α. πλασιώθηκε από ένα είδος βουλής, το Εθνοσυμβούλιο, ύστερα από έμμεση ανάδειξη των μελών του, μέσω αντιπροσώπων που εκλέχτηκαν σε χωριά και πόλεις να πάρουν είδηση οι Γερμανοί. Οι εκλογές αμφισβητήθηκαν από τον Ε.Α.Ε.Σ. στην Ήπειρο και από εκπροσώπους του παλιού πολιτικού κόσμου. Στο Ζαγόρι η εκλογή είχε γίνει στο Δημοτικό σχολείο στο Καπέσοδο.

(Συνεχίζεται)

Από τις δραστηριότητες των Συλλόγων Ζαγορισίων

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

νεύα του και συνεργάτες της εφημερίδας του το «ΖΑΓΟΡΙ».

Τελειώνοντας σας ευχαριστώ όλους σας που με την αμέριστον ενέργειά σας κατορθώσατε να ανεγείρου- με την Εκκλησία Αγίου Ευσταθίου Λαϊστής.

Ο αντιπρόσωπος και ταμίας του Συλλόγου «Η Λάισα Ζαγορίου» εις Λάρισα ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΖΗΜΑΣ

Η Συντακτική Επιτροπή του περιοδικού μας αισθάνεται την υποχρέωση να εκφράσει τις ευχαριστίες της στον εξαιρετικό συμπατριώτη μας κ. Γιάννη Ζώνη από την Αρτσίστα, κάτοικο Λάρισας, που αποτελεί το συνδεδεμένο κρίκο ανάμεσα στο περιοδικό μας και τους συμπατριώτες στη Λάρισα, και που προσφέρει ανιδιοτελώς τις υπηρεσίες του, για την διάδοση του περιοδικού «Το ΖΑΓΟΡΙ μας» και την ευδωσία της προσπάθειάς μας.

Γιάννινα, Απρίλιος 1990

Η Εκδίκηση

♦) Συνέχεια από τη σελίδα 55

να βγει κραυγή, τιτίθισμα πουλιού. Αναβαίνοντας πάλι με νερό τη βρήκε στην ίδια στάση. Τολμηρά τώρα την αγκάλιασε το κεφάλι, της έδωσε να πιει. Εκείνη κοντανάστανε, μα και η δική του αναπνοή συντονίζονταν στο ρυθμό της, ώσπου έγινε λαχάνιασμα. Η χανούμ δε νοιάζονταν να σκεπάσει το γυνικό στήθος. Το αχερόστρωμα έτριξε καθώς προσπαθούσε να φέρει το μαξιλάρι κάτω από το κεφάλι της. Πάλι οι κοτσιδές τυλίχτηκαν στους καρπούς του. Η γυναίκα, θέλοντας να πάρει ανάσα, τέντωσε τα χέρια όπως του σταυρωμένου και φάνηκαν στις μασκάλες οι τούφες των μαλλιών. Ερεθίστηκε, έγινε το βλέμμα του προδατισμένο και δεν πρόσδεξε μελανιασμένα περξήματα που άπλωναν πάνω τους κυκλικά.

Συνήρθε από χτυπήματα στη χανόπορτα. Κατέβηκε χαύνος. Μπροστά του στάθηκαν ζαπτιέδες*. Συνηθισμένο με την αφεντιά τους. Ήταν οι πιο ανεπιθύμητοι πελάτες. Έτρωγε διπλή μερίδα ο καθένας, στο τέλος ζητούσαν γελώντας από το αφεντικό και ναργιλέ. «Γράφτα και κλαύτα» νομμούριζε εκείνος και ξεσπούσε στο σβέρκο του έρμου Λεβίθα. Σκούπιζε το πρώτο κουτσουράκι που βρήκε μπροστά του προσμένοντας εντολές. Παραξενεύτηκε γιατί έμεναν σαν παλούκια όξω από το χάνι. Τον κράτησαν σε απόσταση με τις κάνες των ντουφεκιών όταν έκανε να τους ζυγώσει. Ρώτησαν πόσοι άνθρωποι έμεναν αυτή την ώρα μέσα. Έμαθαν αυτό που ήθελαν. Μαντάλωσαν την πόρτα προστάζοντας να μη ξεμυτίσει από κει γιατί θα το ντουφεκούσαν. Το χάνι έμπαινε σε καραντίνα.

Ο μπέης μαθαίνοντας στα Γιάννινα τις προσταγές του Αλή για να σταματήσει το δρόμο της πανούκλας τα έβαψε μαύρα. Αν δε μιλούσε για το κακό που τον βρήκε σίγουρα θα έχανε την κόκα*. Έτι κι αλλιώς η χανούμ δεν είχε γλυτωμό. Πρόσπεσε στα πόδια του Πασιά και μολόγησε πως του αρρώστησε στο δρόμο, σκιάχτηκε ο Τεπελενλής. Γύρισε ανάσκελα ο μπέης στο χαλί. Τον άρπαξαν, τον έδεσαν τα χέρια στο κριγκέλι της μεγάλης καστρόπορτας να περνούν οι τουρκογιαννιώτες να τον φτύνουν τα γένια, μέγας εξευτελισμός για έναν αρβανίτη. Θα τον κρατούσαν εκεί καραντίνα μια εβδομάδα.

(Συνεχίζεται)

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΕΣ

Νεκρολογία

ΧΡΗΣΤΟΣ Β. ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ

Τσεπελοβίτης

Οι τρεις μικρές λεξούλες, «καλός κ' αγαθός», άμα λέγονται για κάποιον, αποτελούν γι' αυτόν χρυσό στολίδι.

Στην περίπτωση τούτη αφορούν το θανάτο στις 19 του Μάρτη 1990, Τσεπελοβίτη Χρήστο Β. Βλαχόπουλο...

Δε νομίζω πως πρέπει να προσθέσω και κάτι άλλο... Όμως πρέπει... Τσεπελοβίτης γέννημα και θρέμμα ήταν. Ριζωμένος εδώ. Γυιός του μακαρίτη του Βασίλη, αυτού του θανμάσιου ερευνητικού Τσεπελοβίτη και της Τσεπελοβίτισσας δασκάλας Κλεονίκης Χατζίδου.

Καμιάρι της παραπάνω οικογένειας τα πέντε αγόρια κι οι δυο κόρες τους. Κι ανάμεσά τους πιο καλός ο Χρήστος...

Εδώ σκόλασε το Δημοτικό και το Σχολαρχείο και ακολουθήσε το πατρικό επάγγελμα, που το διδάχτηκε απ' τον πατέρα του. Κι όλο αυτό το παιδικό τουόρμηο τράνευσε και βοηθούσε την οικογένεια από τα παιδικά του χρόνια. Αξίωμα όλης της οικογένειας η εργατικότητα, για την προκοπή και την επιβίωση... Και τα χρόνια περνούσαν ασταμάτητα...

Κι ο Χρήστος, σαν ο πιο μεγάλος, άμα ανδρώθηκε έμαξε στις ζωής το δρόμο, με την Κλειώ Κυρκόπουλου από το Τσερβάρι και παντρεύτηκαν. Καμιάρι τους ο γυιός τους, ο Βασίλης κι οι δυο κόρες, η Αλίκη και η Μερσέ. Με τις φροντίδες τους τα αποκατέστησαν τα παιδιά τους κι οι δυο κόρες τους αποτελούν άξια μέλη του Τσεπελοβίτου...

Ο Χρήστος ασχολήθηκε και με τη διοίκηση του χωριού... 22 ολόκληρα χρόνια υπηρέτησε ευδόκμα σαν πρόεδρος της Κοινότητας. Η αγάπη του κι οι φροντίδες του για το χωριό φάνηκαν στα πολιτιστικά και αναπτυξιακά έργα...

Κι όταν έγινε ο «Σύνδεσμος Κοινοτήτων Ζαγοριού» στις 13 του Γενάρη 1951 στο Τσεπελοβίτο, με την άνοδο εδώ του Εθνικού Ιδρύματος με τον Πέτρο Πόγγη, τον νομάρχη Κιτοίδη κ.λπ. ο Χρήστος εξελέγη πρώτος πρόεδρος κι υπηρέτησε το Σύνδεσμο για χρόνια, πάντα ευδόκμα.

Σκοπός του Συνδέσμου, το οδικό δίκτυο του Ζαγοριού. Το ωραίο έργο του Συνδέσμου εγκαίνιασσε από το Βασίλειο Παύλο και το Σεβασμιώτατο Σπαρίδωνα και βραβεύτηκε από την Ακαδημία Αθηνών σαν αξιόλογο αναπτυξιακό και πολιτιστικό έργο...

Και στην Εθνική Αντίσταση δε σπάθηκε αμέτοχος ο Χρήστος...

Η ζωή του δεν ήταν χαρούμενη ολόένα αν και χάρισε από τις κόρες του και το γυιό του εγγόνια. Έχασε πρόωρα τη σύζυγό του και πόνεσε αφάνταστα για το χαμό της. Εκείνο όμως που κυριολεκτικά τον τραυμάτισε καιρού, εκείνο που γκρέμισε «το δέντρο» ήταν ο αδελφός, ο τόσο πρόωρος, ο τόσο άδικος θάνατος του γυιού του Βασίλη, αυτού του θαυμάσιου, του καταξιωμένου εκπαιδευτικού και ανθρωπίνου... Από τότε άρχισε να μαρμαρώνει, αργά στην αρχή, μα με γοργό ρυθμό στη συνέχεια... Οι δυο του κόρες, η θανμάσια νύφη του κι όλοι οι δικοί του του παραστάθηκαν με στοργή στη βαρεία του ασθένεια κι απάλλυναν τον πόνο του. Όμως «το δέντρο» έπεσε και στις 19 του Μάρτη άφησε την τελευταία του ανάσα στην πολίτεια Αθήνα. Ήταν 83 χρονών...

Η τελευταία του θέληση ήταν να τον φέρουν στο Ζαγόρι. Και τον φέρνανε στο Τσεπελοβίτο, εκεί που ξεκίνησε, εκεί, που στη ζωή ένοιωσε και χαρές κι ευτυχία μα και ανεπίτρωτο πόνο και σπαραγμό...

Πάνδημη η κηδεία του... Τώρα αναπαύεται στον Αϊ-Θανάση μας δίπλα στο Βασίλη του... Οι ψυχές τους μπορεί να σμίξανε εκεί επάνω... γιατί τάχα όχι...

Λιόνια ες είναι η μνήμη αλησμόνητη φίλε Χρήστο.

Ε. Γ.

ΜΝΗΜΗ ΝΙΚΟΥ Δ. ΜΑΡΓΙΟΛΗ

Τούτη την ανοξιμάτικη ώρα κλείνουν 6 μήνες απ' τον άδικο χαμό σου, αγαπημένε μας Νίκο.

Βλαστάρι του χωριού μας διαλεκτό, γεωπόνος, σπηλαιολόγος, ορειβάτης. Σε ξαναβλέπω έτσι χαμογελαστό, λεβεντόκορμη, ωραίο στο σώμα και την ψυχή, να γυρίζεις στα βουνά και τις σπηλιές μας ορμητικό, αποφασιστικό, παράφορο. Έκλεισες στην ωραία σου ψυχή την όμορφη φύση του χωριού μας του Σκαμνελιού που τόσο αγάπησες.

Σε κέρδισε όμως κι ο Δήμος Τιμητού, όπου κι αποσιώθηκες ολόφυχα στο καθήκον σαν γεωπόνος του. Εκεί έπεσες αναπάντεχα στον ανθό της νύχτας σου στη μάχη για τη φύση και την ομορφιά. Το Σκαμνέλι ορφάνεψε κι η απόλειά σου άφησε κενό δυσαναπλήρωτο. Η ωραία σου μορφή θα στέκει πάντα φρεσινός φάρος που θα σημαδεύει το δρόμο της αγάπης για τη φύση και της αφοσίωσης στο καθήκον σου.

Ας είναι τα λίγα τούτα λόγια μου ένα μικρό μνημόσυνο και μια υπόσχεση πως η μνήμη σου αξεχάστε ΝΙΚΟ θα μένει πάντα ζωντανή στην ψυχή μας.

Κ. Γ. Θ.

Νέα από τον τόπο μας

ΑΝΘΡΑΚΙΤΗΣ.

Πρόσφατα άνοιξε και λειτουργεί στον Ανθρακίτη ένα σύγχρονο κατάστημα (καφενείο - ψησταριά) με διευθυντή τον ιδιοκτήτη συμπατριώτη μας Μιχάλη Χριστοδούλου. Αξέπαινη η πρωτοβουλία αυτή του συμπατριώτη μας, που θα δώσει μια ξεχωριστή νότα χαράς και ζωντάνιας στο χωριό του και έτσι ο κάθε επισκέπτης θα μπορεί να βρει στο κατάστημά του άνετη και σωστή εξυπηρέτηση, απολαμβάνοντας την όμορφη φύση του Ανθρακίτη και τα νόστιμα εδέσματα της πατροπαράδοτης Ζαγορίσιας κουζίνας.

Αθ. Σ.-δης

ΕΛΑΤΗ.

Στις αρχαιρεσίες που έγιναν για την ανάδειξη νέου Διοικητικού Συμβουλίου στον Εξεραϊστικό Φυσιοατρικό Σύλλογο Ελατινών «Η ΕΛΑΤΗ», εκλέχτηκαν οι παρακάτω:

Πρόεδρος: Ηρακλής Θεοδώρου
Αντιπρόεδρος: Χαρίλαος Θεοδώρου

Γενικός Γραμματέας: Νικόλαος Πολύζος

Ταμίας: Ιωάννης Θεοδώρου και Μέλος: ο Απόστολος Δεματάτης. Για την Εξελεγκτική Επιτροπή: Θεόφιλος Μπακάλης Δημήτριος Πολύζος Αλέξιος Οικονόμου.

Ευχόμαστε σε όλους καλή δύναμη για την επιτυχία των σκοπών του Συλλόγου τους και πρόοδο στην Ελάτη, το ειδικό προάστιο των Ιωαννίνων με τις κρύες βρύσες και την οργανωτική θλάστηση.

Η ΚΙΝΗΣΗ ΕΚΑΡΟΜΕΩΝ ΤΟ ΠΑΣΧΑ

Ύστερα από τη μακρά περίοδο

Όσοι από τους αναγνώστες των Αθηνών εξυπηρετούνται, μπορεί να πληρώσουν την εισφορά τους στο Ριζάριο Ίδρυμα, οδός Βασιλ. Σοφίας 24, θα πουν τον καφέ τους και θα γλυτώσουν τα ταχυδρομικά έξοδα.

«ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ»

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

★

Ιδρυτής: ΚΙΜΩΝ ΚΥΡΙΑΖΗΣ

Ιδιοκτήτης - Εκδότης:

ΙΣΤΟΡΙΚΗ και ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΖΑΓΟΡΙΟΥ (ΙΛΕΖ)

Σίνα 4 454 45 ΙΩΑΝΝΙΝΑ
Τηλ. 33469 - 74.000

ανομβρίας ήρθαν επιτέλους και στην περιοχή μας οι ευεργετικές βροχές και αναζωογονήθηκε ο τόπος κι αναζήθηκαν οι συμπατριώτες μας.

Όμως συνέπεσαν με τις γιορτές του Πάσχα, με συνέπεια να περιοριστεί αρκετά η κίνηση εκδρομικών προς το Ζαγόρι. Παράλληλα η απότομη πτώση της θερμοκρασίας έφερε και όψιμα χιόνια, που επιδείνωσαν την κατάσταση.

Ευτυχώς η μέρα της Λαμπρής ξημέρωσε ηλιόλουστη και έτσι όλοι απόλαυσαν το ψήσιμο του αρνιού στο ύπαιθρο.

Πάντως ο Μάης έφτασε και το καλοκαίρι μύρισε που τα χωριά μας θα ζωντανέψουν και πάλι με τον ερχομό των ξευτεμένων συμπατριωτών μας.

ΣΑΒ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

ΔΙΟΡΘΩΣΗ

Στο προηγούμενο φύλλο του περιοδικού «Το ΖΑΓΟΡΙ μας» από λάθος πληροφόρηση γράφτηκε, πως στο περιστατικό του τραυματισμού της κ. Αγγελικής Δούβαλη από αδέσποτα σκυλιά στο Τσεπελοβίτο, ήταν και το σκυλί του κ. Νίκου Τσαβαλιά. Αυτό είναι αναληθές. Η πραγματικότητα είναι, πως ο ίδιος ο κ. Τσαβαλιάς με την άμεση και δυναμική του επέμβαση έσωσε την κ. Αγγελική Δούβαλη στην περιπέτειά της εκείνη και απέτρεψε χειρότερες εξελίξεις.

Ζητούμε συγγνώμη για τη λαθεμένη μας ανταπόκριση.

Θ. Σ.

*
* ΣΤΕΙΛΑΤΕ ΤΗ ΣΤΝ-
* ΔΡΟΜΗ ΣΑΣ ΣΤΟ
* «ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ»
* ΣΤΗΡΙΖΕΤΑΙ
* ΜΟΝΟ Σ' ΑΥΤΗ

Τιμητική στήλη συνδρομητών

5.000

Καλλίδη Χρ. Δονκία
Παπαχρήστου Χ. Ιωάννης
Σκούρτη - Παπαδάκη Ελένη

4.000

Βλατής Ν. Κων/νος
Καρατζάς Μιχάλης
Μάτσου Ν. Ισμήνη 20 δολ.

3.000

Βάντζια Αν. Σοφία
Γεννάδιος Δ. Μιχαήλ
Γιαννακού Όλγα
Γιαννακού Ιωάννης
Ζηκόπουλος Γ. Αλέξανδρος
Μάνδαλος Μιλτιάδης
Τσαπάρας Κ. Ιωάννης

2.000

Αναστασιάδης Λεωνίδας
Αποστόλου Κλεοπάτρα
Βασδέκη Θ. Άννα
Βέλλης Θωμάς
Γιάνταη Σύρω
Δάλλας Πολύβιος
Δάνου Γ. Ανδρομάχη
Δερβένη Κ. Πελαγία
Ζήγρος Θεόδωρος
Ζούγκου - Θεοδωρή Αμαλία
Θάνου Ν. Πηνελόπη
Καραντζάς Γεώργιος
Καρβούνης Θεόδωρος
Κορμποδάκη Ελισσάβετ
Κοντογιάννης Θ. Κων/νος
Λένης Αχιλλέας
Λίλη Αν. Δωροθέα
Μαρινέλη Ελευθερία
Μασσουράς Ιωάννης
Μέγνινα Δ. Αικατερίνη
Μουτσουπόπουλος Κ. Ελένη
Μπαλατσός Ιωάννης

Ντιναλέξης Αλ. Βασίλης
Οικονόμου Ειρήνη
Παράγου Κ. Μερσέ
Παναγιώτης Ελευθέριος
Παπαμώστας Στ. Χριστόφ.
Πολίτης Μπένου Θεόφρα
Ράδη Φερνάνδη
Ράπτης Ανδρέας
Σακελλαρίδης Αγ. Ευφημία
Σιούτης Αριστοτέλης
Σκούρτη - Παπαδάκη Ελένη

Σουλτάνης Βασίλης
Σοφιοπούλου Αλκήμνη
Σταυροπούλου Αμαλία
Στάρα Δέσποινα
Στάρας Πύρρος
Τέντων Κων/νος
Τζελετοπούλου Γιώργος
Τσεκούρα Πόλυ
Φατάς Αθανάσιος
Χαρισιάδου Ελένη - Αλίκη

Η ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

1. Βαζώνας Βύρων

2. Βαζώνας Κώστας

3. Γιαννακούς Ευαγρίδης

4. Θεοδώρου Σάββας

5. Κυριαζή Κάλλο

6. Νικολαΐδης Γιάννης

7. Οικονόμου Κώστας

8. Τζιόβας Βασίλης

9. Τζιόβας Φοίβος

10. Τσαουσής Λεωνίδας

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ:

α) Επιταγές - Εμβάσματα:
ΘΑΝΑΣΗΣ ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗΣ

β) Η καταβολή συνδρομών - εισφορών:

ιδιοχείρως και στη διεύθυνση:
Μυροπολείο Κ. ΚΥΡΙΑΖΗ

Λόρεντ Βύρωνος 21
(κ. Γούλα Πράλα)

γ) Κατώτερη ετήσια συνδρομή
δρχ. 1.500

Γ Ε Ν Ν Η Σ Ε Ι Σ

ΜΟΝΟΔΕΝΔΡΙ:

Ο Αριστείδης και η Αντωνία Ράππη έγιναν ευτυχισμένοι γονείς με τη γέννηση του τέταρτου παιδιού τους, ενός χαριτωμένου αγοριού.
Να τους ζήσει.

ΙΩΑΝΝΙΝΑ:

Η κόρη του μέλους της Συντακτικής Επιτροπής του περιοδικού μας Σάββα Θεοδώρου, Ελένη, σύζυγος του Κων(νου) Τσίγα, απέκτησε το πρώτο της παιδί, αγοράκι. Ευχόμαστε στους ευτυχισμένους γονείς να τους ζήσει.

«Το ΖΑΓΟΡΙ μας»

Α Ρ Ρ Α Β Ω Ν Ε Σ

ΕΛΑΤΗ:

Ο Ζώης Σπεργιάπουλος έδωσε αμοιβαία υπόσχεση γάμου με τη δεσποινίδα Αγνή Δρίμτζια.

Καλά στέφανα.

«Εκπολιτιστικός Σύλλογος Ελάτης»

ΑΣΠΡΑΓΓΕΛΟΙ:

★ Η θαυμάσια νέα Ευγενία Απ. Διαπογιάννη και ο εξαίρετος Κώστας Παπαδημητρίου από την Ελεούσα Ιωαννίνων αρραβωνιάστηκαν.

★ Η Δ(ν)τρια του Ιστορικού Αρχείου Μακεδονίας Αμαλία Ι. Παππά και ο Δ(ν)τής των Αρχείων του Κράτους Νίκος Καραπαδάκης από το Ηράκλειο Κρήτης έδωσαν αμοιβαία υπόσχεση γάμου.

Στα ταιριασμένα ζευγάρια ευχόμαστε καλά στέφανα.

★ Ο Γιάννης Γκούρης και η Νίκη Ζούνη ευχαριστούν όλους όσους συμμετείχαν στα αρραβωνιάσματά τους στο Κατέσοβο.

ΛΕΠΤΟΚΑΡΤΑ:

★ Ο συγχωριανός μας Δημήτριος Κλούφας έδωσε αμοιβαία υπόσχεση γάμου μετά της δεσποινίδας Νίκης Μακρή από τη Σάμο.

Τους ευχόμεθα καλά στέφανα.

Φ. Γ.

Θ Α Ν Α Τ Ο Ι

ΑΣΠΡΑΓΓΕΛΟΙ:

Πέθανε σε ηλικία 83 ετών και κηδεύτηκε στο χωριό μας ο καλότατος Αριστείδης Κανούρας.

Τους συγγενείς του συλλυπούμεθα εγκάρδια κι ευχόμεθα ανάπαυση να είναι το χώμα που τον σκέπασε.

ΜΟΝΟΔΕΝΔΡΙ:

Πλήρης ημερών, σε ηλικία 90 ετών, πέθανε στην Αθήνα και κηδεύτηκε στο Μονοδένδρι στις 2 Απριλίου μία ακόμα Ζαγορίσια «αρχόντισσα», η αείμνηστη Ελένη Τάγη το γένος Σφάγγου.

Στους οικείους της εκφράζουμε τα θερμά μας συλλυπητήρια.

Σ. ΘΕΟΔ.

ΒΡΥΣΟΧΩΡΙ:

Για το θάνατο της Δέσποινας Στ. Οικονόμου από το Βρυσοχώρι, εκφράζω τα πιο θερμά μου συλλυπητήρια στα παιδιά της και τα εγγόνια της.
Φιλομήλα Τόλογλου

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

ΒΩΒΟΤΣΑ:

Απεβίωσε σε ηλικία 96 ετών ο Γεώργιος Παπαστεργίου.

Τήρηξε άριστος οικογενειάρχης και υπηρέτησε την Εκκλησία σαν Επίσκοπος όλα του τα χρόνια.

Η μνήμη του να είναι αιώνια.

Χ. Δ.

ΣΚΑΜΝΕΛΙ:

Σαν ανουξιατικό λουλούδι, χάθηκε αναπάντεχα η Αίτσα Δημ. Κουσουρή και βύθισε σε βαρύ πένθος τον αγαπημένο της σύζυγο Τάκη, τους γονείς της, ολόκληρη την οικογένεια Κουσουρή, όλο το Σκαμνέλι.

Το Δ.Σ. του Συνδέσμου Σκαμνελιωτών Αιτικής, εκφράζει στο σύζυγό της Τάκη και σ' όλους τους συγγενείς τη βαθιά του λύπη και τα ειλικρινή συλλυπητήρια.

ΚΑΠΕΣΟΒΟ:

Πέθανε στον Ελαφότοπο, χωριό της γυναικας του, ο Κώστας Δούκας, συνταξιούχος από το Κατέσοβο σε ηλικία 73 ετών.

Στα παιδιά του και τ' αδέρφια του τα θερμά μας συλλυπητήρια.

«Το ΖΑΓΟΡΙ μας»

ΑΣΠΡΑΓΓΕΛΟΙ:

Σε ηλικία 81 ετών εκδήμησε εις Κύριον ο Δοδριανίτης —λειτουργός του Τηρίστου— Γαβριήλ Παπαλεξίου.

Η ταφή του έγινε στα Γιάννινα.

Ήταν ευπλάκωνος και ευπροσήγορος ο μεταστάς, με κοινωνική και γραμματική μόρφωση, με σεβάσιμο παρουσιαστικό και φωνή του καλλιτελούς αηδόνος. Εκφράζουμε τα συλλυπητήριά μας στους συγγενείς του και ευχόμεθα γαίαν έχει ελαφρύν.

ΕΠΙΔΟΣΕΙΣ

ΖΑΓΟΡΙΣΙΩΝ

Στον πανελλήνιο διαγωνισμό αρχιτεκτόνων, που έγινε για την επιλογή μελέτης ανέγερσης κτιρίου για τη στέγαση του Κέντρου Παραδοσιακής Βιοτεχνίας στα Γιάννινα (Κ.Ε.Π.Α.Β.Ι.) και έλαβαν μέρος πολλά αρχιτεκτονικά γραφεία της χώρας μας, βραβεύτηκε ο συμπατριώτης μας αρχιτέκτων Βάκης Αθ. Μανέκας το γένος Δόνου από τα Άνω Πεδινά.

«Το ΖΑΓΟΡΙ μας» εκφράζει τα συγχαρητήριά του.

ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ

2. Στο Δημήτρη Τσεκούρα από τις Φραγκάδες, γιο του ταμιά της Ι.Λ.Ε.Ζ. Γιάννη, που πήρε το πτυχίο της Φιλοσοφικής Σχολής, Τμήμα γλωσσολογίας, εκφράζουμε τα θερμά μας συγχαρητήρια.

«Το ΖΑΓΟΡΙ μας»

Δ Ω Ρ Ε Ε Σ

ΕΛΑΤΗ:

Η Ενωλυσιαστική Επιτροπή του Ιερού Ναού Αγίου Γεωργίου, εκφράζει τις ευχαριστίες της προς την Ελένη Απ. Αντωνιάδη που πρόσφερε το χρημ. ποσό των 10.000 δραχμών στη μνήμη του πατέρα της, αείμνηστου Αποστόλου Ανωιάδη, Δ(ν)τή της εφημερίδας «ΠΡΩΤΑ» Κομοτηνής.

Επίσης ευχαριστεί δημόσια τους συγχωριανούς της, που πρόσφεραν 150.000 δραχμές για την τοποθέτηση 21 στασιδίων στο παρεκκλήσι της Παναγίας και άλλες 40.000 δραχμές για την επισκευή της οροφής του.

★ Ο Εκπολιτιστικός Σύλλογος Ελάτης ευχαριστεί θερμά τον συγχωριανό τους Δημήτριο Παπαγιαννίδη για την ενίσχυση του Συλλόγου με το χρηματικό ποσό των 15.000 δραχμών.

ΜΟΝΟΔΕΝΔΡΙ:

Συνεχίζονται οι προσφορές για την ηλεκτροδότηση της Μονής της Αγίας Παρασκευής. Έτσι διάφοροι προσωννητές, πρόσφεραν τα παρακάτω χρηματικά ποσά:

1. Καλλίδου Λουκία δραχ.	5.000
2. Σάρρου Αθηνά »	5.000
3. Σμύρη Μαριάνθη »	5.000
4. Γεώργιος και Νίκη Πασχάλη »	5.000
5. Παπακώστα Ζωή »	1.000

Η Μοναστηριακή Επιτροπή τους ευχαριστεί θερμά.

ΚΑΠΕΣΟΒΟ:

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή Κατεσόδου ευχαριστεί την κ. Αλίκη Αχιλ. Λένη, που πρόσφερε για τον Αϊ-Γιώργη Κατεσόδου 4.000 δραχ., στη μνήμη του αδερφού της Ιωάννη Κμ. Φιλίδη και της θείας της Όλγας Ιωάν. Φιλίδη.

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ:

Ο κ. Χριστόφορος Βολογιαννίδης, εις μνήμην του Χρήστου Βλαχοπούλου και του Κωσταντίνου Αναστάσιου, έστειλε για την εκκλησία του Αγίου Νικολάου Ελαφοτόπου δραχμές δέκα χιλιάδες (10.000).

Ε. Γ.

ΚΟΤΚΟΤΑΙ:

Η κ. Ζήγου - Μπουνταύμη Λουκία πρόσφερε 3.000 δραχ. στη μνήμη της αγαπημένης της μητέρας Ευανθίας Γρ. Ζήγου για την ενίσχυση των σκοπών του περιοδικού «Το ΖΑΓΟΡΙ μας».

Η Συντακτική Επιτροπή ευχαριστεί.

ΑΘΗΝΑ:

Ο κ. και η κ. Ιωάννου Σφάγγου στη μνήμη της αδελφής τους Ελένης Τάγη πρόσφεραν 5.000 δραχ. για τους σκοπούς της Ι.Λ.Ε.Ζ.

Συνδρομές

Αργυρίνου Ασπασία
Βαλαούρας Λεωνίδα
Βαραδίνης Κων(ν)ος
Βασδέκη Γ. Ευανθία
Βούρβος Θ. Παναγιώτης
Γαλάνη Δέσποινα
Γραβάνη - Δημοπούλου Έλλη
Δαρίπας Θεμιστοκλής
Δελακούρας Γεώργιος
Δεματάτης Απόστολος
Δερδεμξή Σ. Μαρία
Δούσμπης Αρ. Χρήστος
Δριγκοπούλου Ιωάννα
Δριγκοπούλου Μπέσση
Δώδος Δημήτριος
Δώδου Ιουλία
Εξαρχόπουλος Γ. Αδαμάντιος
Ζαμπαλάς Κων(ν)ος
Ζαμπόπουλος Κων(ν)ος
Ζήγου - Ντουνοίμη Λουκία
Θεμελής Ευριπίδης
Καπετανίος Γ. Δημήτριος
Καμισία Ελ. Ευρικλεία
Κασάνης Πολυχρόνης
Κατρίτσου Αντιγόνη
Καρέτσιος Αθανάσιος
Κιοσές Ιωάννης
Κολιός Χρ. Γεώργιος
Κώτσης Ιωάννης
Λουτσάκης Δημήτριος
Λύγκα Χρυσούλα
Μανέκα Άρτεμη
Ματσίκας Πέτρος
Μπαλούγας Νίκος
Μπάρας Χαράλαμπος
Μπένου Αναστασία
Ντιναλέξης Β. Δημήτριος
Ξάνθος Κ. Μιχαήλ
Ξάνθος Δ. Χαρίλαος
Οικονόμου Γεώργιος
Παπαθανασίου Ελευθέριος
Παπαθανασίου Ευρυδίκη
Παπανικολάου Δρόσος
Παπαρούσης Διονύσιος
Παπαστεργίου Σοφία
Πατέρας Αρ. Μιχαήλ
Πρίτσου Βικτωρία
Ραΐση Π. Αθηνά
Σακελλαρίδης Θεόδωρος
Σιούτης Αθανάσιος
Σπυρόπουλος Φίλιμος
Σπύρου Επαμεινώνδας
Στεφάνου Κων. Ισμήνη
Στρούλιας Αντώνης
Τζέμας Δημ. Ιωάννης
Τζιμοπούλου Χρ. Ελένη
Τζούφης Αλκιβιάδης
Τζομάκας Θεόδωρος
Τσελίδης Τ. Βασίλειος
Τσέση Μαρία
Τσίμας Κων(ν)ος
Φωτέτσιος Κων(ν)ος
Φωτίτης Γ. Νικόλαος
Χατζάρας Μανώλης

Τους ευχαριστούμε θερμά.

Η οικογένεια Αθανασίου Μεγγλίδη στη μνήμη του αποβιώσαντος στη Θεσσαλονίκη Ιωάννου Μεγγλίδη, γεωπόνου αντί στεφάνου, διέθεσε στον Εξαρχαϊκό Σύλλογο Λεπτοκαρνάς το χρηματικό ποσό των 10.000 δραχμών.

Ο Σύλλογος ευχαριστεί.